

V manjšinski politiki ne sme biti različnih meril Pred 30 leti je bil sklenjen sporazum o Južni Tirolski

Dne 4. septembra 1946 — torej pred tridesetimi leti — je bil sklenjen tako imenovani sporazum De Gasperi-Gruber, s katerim so bile ustvarjene osnovne smernice za rešitev „južnotirolskega vprašanja“, namreč za ureditev narodnostne zaščite nemške manjšine v Gornjem Poadižju. Pozneje je bil sporazum izpopolnjen in s posebnim „paketom“ so bili izdelani konkretni ukrepi za rešitev odprtih vprašanj, kar je bilo — razen maloštevilnih izjem — tudi že izvedeno. Tako južni Tirolci danes upravičeno in z razumljivim zanosom o sebi pravijo, da so edina manjšina v Evropi, ki se krepi.

Ob tridesetletnici omenjenega sporazuma je bilo podanih mnogo izjav in napisanih nešteto člankov. Če na primer omenimo podpredsednika južnotirolske ljudske stranke (in verjetnega naslednika Mag-naga v vodstvu stranke) Rolanda Riza, ki je priznal, da je bilo za južnotirolsko manjšino že mnogo storjenega, čeprav na njegovem ni mogoče mimo dejstva, da bi bil njen položaj danes lahko še boljši. Zlasti pa je Riz naglasil, da bo treba „paket“ še nadalje dopolnjevati, kolikor se bodo pač manjšinske potrebe in zahteve nenehno stop-njevale pod pritiskom sodobnega družbenega razvoja. Riz je tudi me-nil, da so danes socialni problemi manjšine pomembnejši od vprašanj etnične narave, „vendar pa bosta v prihodnosti le popolna zaščita

etničnih pravic ter pošteno izvajanje avtonomije lahko zajamčila miroljubno sožitje med nemško, la-dinsko in italijansko skupnostjo“.

Ali ne bi bilo koristno, če bi te ugotovitve premišljeno prebrali in zlasti po njih ravnali tudi tisti, ki nosijo odgovornost za reševanje manjšinskih vprašanj pri nas v Av-striji? Posebno velja to za kanc-lerja Kreiskega, ki sicer ob ob-letnici sporazuma ne bi govoril o nekih „načelih“ avstrijske manj-šinske politike, ko pa je vendar odnos prav te politike do vpra-šanj koroških Slovencev in gradi-ščanskih Hrvatov povsem drugačen od tistega, ki ga je Avstrija kazala in uveljavljala v južnotirolskem vprašanju: to je politika različnih meril, to je politika dvolične mo-rale!

S kanclerjem se strinjamo samo v enem: ko je dejal, da sta Avstrija in Italija s pogajanjem o Južni Tirol-ski svetu pokazali primer miroljub-nega reševanja bilateralnega vpra-šanja. Seveda je kancler pri tem

raje molčal o „poudarku“, ki ga je pogajanjem dajala avstrijska stran (po izjavah verodostojnih pozna-valcev problema sega odgovor-nost za takratne bombne atentate vse gor do dunajskih vladnih kro-gov). Predvsem pa je Kreisky pre-zrl nekaj, kar pa je bistveno — namreč dejstvo, da je bila Avstrija vseskozi in je še danes pripravljena pristati samo na take rešitve, ki jih bo sprejela manjšina sama!

Če bi se Avstrija tega načela dr-žala tudi pri reševanju svojega do-mačega manjšinskega vprašanja, tedaj prav gotovo ne bi prišlo do „zaostroitev“, do „napačnih tolma-čenj“, do „zrežiranih protestov“ in do raznih pojavov „vroče koroške jeseni“. Tistega „konstruktivnega duha“, ki ga v članku ob 30-letnici južnotirolskega sporazuma dunaj-ska Die Presse pogreša pri koroških Slovenceh, pri nas gotovo ni manj-kalo; nasprotno, v vseh letih po podpisu državne pogodbe smo ko-roški Slovenci in gradiščanski Hr-vati vedno spet zasedami in de-janji izpričevali svojo iskreno pri-pravljenost, da konstruktivno pri-spevamo k izoblikovanju takih re-šitev, ki bodo sprejemljive za vse prizadete.

Zato pa tudi odgovornost za vse posledice nosijo tisti, o katerih je bivši deželni glavar Sima prav te dni izjavil, da so „ujetniki na Ko-roškem aktivnega podzemlja“. Predvsem tajno jezikovno ugotav-

(Dalje na 8. strani)

NE DAMO SE PREŠTEVATI — NE DAMO SE PREŠTEVATI — NE DAMO

Za letošnjo jesen je napovedano ljudsko štetje posebne vr-ste, to je ugotavljanje manjšin.

Ugotavljanje manjšin pa nasprotuje duhu in vsebini 7. člena avstrijske državne pogodbe iz leta 1955, kjer pravice narodnih manjšin niso vezane na njihovo številčno moč.

Ugotavljanje manjšin nasprotuje tudi mednarodnim nava-dam in demokratični ureditvi manjšinskih vprašanj.

Avstrijska vlada in pristojne oblasti prav dobro vedo, kje na Koroškem Slovenci živimo.

Ugotavljanje manjšin dela sporazumevanju obeh narodov na Koroškem in Gradiščanskem hudo silo in škodo. Že v kratki dobi po sklepu treh profimanjšinskih zakonov v avstrijskem par-lamentu smo bili priča dogodkom, ki kažejo na to, da se bodo v krajih Južne Koroške še bolj razvneli nacionalni spori in se raz-pasla narodnostna mržnja.

Takemu početju se bomo odločno uprli.

Pridite na

PROTESTNO MANIFESTACIJO koroških Slovencev

ki bo v nedeljo 26. septembra 1976 ob 14. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Na sporedu so:

- Godba na pihala
- Govora predsednikov osrednjih organizacij koroških Slovencev dr. M. Grilca in dr. F. Zwitterja
- Pozdravne besede zastopnika Solidarnostnih komitejev in zastopnikov manjšin ter mednarodnih manjšinskih organizacij

Po protestni manifestaciji je priložnost, da se udeležite kul-turno-zabavnega programa z domačimi zbori in ansambli v go-stilnah Šoštar, Štekl in Juena.

Prireditve bo ob vsakem vremenu.

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

Narodni svet
koroških Slovencev

NE DAMO SE PREŠTEVATI — NE DAMO SE PREŠTEVATI — NE DAMO

Značilna sorodnost ki je ni mogoče spregledati

Ko je bilo v zvezi z zadnjimi pro-timanjšinskimi ukrepi v Avstriji in še posebej ob brutalnem nastopu var-nostnih organov proti Slovincem v Škocijanu in Sinči vasi opozorjeno tudi na značilne sorodnosti oz. po-dobnosti v razmerah pri rasističnih režimih v Afriki, je tukajšnji tisk za-krical o „neodgovornem blatenju“, sam kancler Kreisky pa je za takšna opozorila skoval označbo „nezasliša-na nesramnost“. Vendar pa je v mar-sičem dejansko in vse pogostejše za-slediti takšne značilne sorodnosti, ki jih enostavno ni mogoče prezreti.

Vzemimo samo rodezijskega pred-sednika Iana Smitha, ki je prav te dni znova poudaril, da večinskemu črnskemu prebivalstvu ni pripravljen dati volilne pravice; kečjemu bi k sodelovanju pritegnil nekaj „poseb-nih, izbranih Črncev“. Ali ni tudi kancler Kreisky dejal, nekaj podob-nega: če sedanje vodstvo koroških Slovencev ne pristane na ponudene rešitve (na ugotavljanje manjšine in na „zakon o narodnostnih skupinah“, ki jasna in mednarodno zajamčena določila člena 7 zamenjuje za nekaj neobveznih paragrafov brez vsake vsebine — op. ured.), si bo pač izbral drugo zastopstvo manjšine.

In še v enem je tu značilna sorod-nost: že naravnost do ekstreme stop-njevan antikomunizem, brezmejno sovraštvo do vsega, kar je bolj ali manj povezano s komunizmom, ali pa se v tako sorodstvo tudi samo spravi zaradi tega, ker pač ne ustre-za konceptom, ki so jih izoblikovali takšni bojevniki križarske vojne proti komunizmu in „komunizmu“.

Kaj bi se potem čudili zadržanju predstavnikov Avstrije pred raznimi mednarodnimi forumi, kadar gre za obsodbo politike apartheida in rasne diskriminacije...

Svetovna organizacija pred letnim zborom

Dne 21. septembra se bo v New Yorku začelo letošnje 31. zasedanje glavne skupščine OZN in svetovna organizacija oziroma njene članice se že marljivo pripravljajo na to veliko vsakoletno razpravo o perečih pro-blemih današnjega sveta. Za zaseda-nje glavne skupščine je pripravil ob-sežno poročilo tudi glavni tajnik OZN Kurt Waldheim, kateremu le-tos poteče njegov petletni mandat in bodo torej na letošnjem zasedanju odločali tudi o izvolitvi novega ali pa potrditvi sedanjega „najvišjega uradnika“.

Po petih letih dolžnosti glavnega tajnika se je — kot pravi Waldheim v svojem poročilu — bolj kot kdaj prej prepričal o koristnosti in smo-trnosti OZN. Hkrati pa je vse bolj zaskrbljen zaradi odpora in pre-majhne pripravljenosti, ki jo je včasih opazil pri obračanju na OZN, kajti ni dovolj le obrniti se na OZN kot na zadnje sredstvo v kritičnih si-tuacijah oziroma zgolj kopičiti v tej organizaciji nerazrešene probleme.

Največ pozornosti je posvetil Waldheim glavnim mednarodnim problemom. Osrednji problem je afriški jug, „ki bo ostal glavna skrb OZN, dokler ne bomo našli zado-voljivega izhoda“. Pri tem je pove-zal v skupni problem afriškega juga vprašanja Namibije, Južne Rodezije in same Južne Afrike, kjer se člove-štvo sooča s tragičnimi posledicami rasistične politike apartheida. Wald-heim je opozoril, da nihče ne pretira-va, če opomni na resno nevarnost, ki

grozi miru na tem območju. Neredi v Južni Afriki in nadaljevanje spo-padov so dramatično opozorilo, da apartheid neizbežno vodi k nasilju. V Južni Afriki ne more biti miru, dokler ne bomo dosegli sprememb, ki jih že tako dolgo terja OZN, meni Waldheim in zaključuje, da je zdaj morda sploh že prepozno za mirno rešitev, kajti iz dneva v dan je bolj

grozeča potencialna nevarnost, da pride do hude katastrofe, do medna-rodnega spopada, ki bi se utegnil močno razrasti.

Med posebne probleme procesa de-kolonizacije je Waldheim uvrstil Za-hodno Saharo in Vzhodni Timor. Prav tako „velika in dolgotrajna problema“ — Bližnji vzhod in Ci-per — še vedno zbujata hudo zaskrb-

ljenost: „v obeh primerih so sovra-žnosti usodno vplivale na mir v šir-šem pomenu besede“. V obeh prime-rih se je zavzel za nadaljevanje pro-cesa pogajanj, hkrati pa poudaril, da je izrednega pomena ureditev pale-stinskega vprašanja, „ki je osnovni element v bližnjevzhodnem konflik-tu“. Glede razvoja v Libanonu pa je naglasil, da je opustošenje v Liba-nonu, ki se še nadaljuje, „grozljiv primer neskladja med našo željo po miru in nesposobnostjo, da bi to do-segli“.

Bližnje zasedanje glavne skupščine OZN naj bi bilo po mnenju glavnega tajnika Waldheima tudi priložnost, da bi tehtno ocenili praktično uved-bo novega mednarodnega gospodar-skega reda in načrtali nove smernice za uresničitev takega cilja. Razprava o novem mednarodnem gospodar-skem redu je odprla po njegovem mnenju novo poglavje v mednarod-nih odnosih. Med to razpravo bodo najpomembnejši 6. in 7. posebno zase-danje glavne skupščine, sprejetje do-kumenta o ekonomskih pravicah in dolžnostih držav ter 4. zasedanje konference OZN za trgovino in raz-voj (UNCTAD). Sicer pa naj bo praktični rezultat te zgodovinske razprave tak ali drugačen, eno je jasno: nekatere pomembne elemente sedanjega sistema bo nujno treba spremeniti, da bi ustrezali potrebam politične in ekonomske stvarnosti današnjega sveta in da bi izoblikovali nov sistem, ki bi dovolj ustrezal že-ljam, pravicam in interesom večine človeštva.

ODPORNIŠKA GIBANJA EVROPE:

Avstrija obtožena da dopušča obnavljanje neonacizma

V Varšavi je bilo prejšnji teden zasedanje organizacije borcev od-porniških gibanj Evrope, na katerem so zastopniki iz številnih držav razpravljali predvsem o nevarnostih neonacizma in zopetnega širje-nja fašistične miselnosti.

V tej zvezi so na zasedanju kritično ocenili tudi razmere v Av-striji, ki so jo obtožili, da dopušča obnavljanje neonacizma. Opozorjeno je bilo na množiča se izzivanja neonacističnih in velenemških krogov v naši državi in konkretno navedeno, da so avstrijske oblasti npr. tudi predvideno pangermansko zborovanje v Gradcu prepovedale šele na zahtevo in pod pritiskom borcev odporiškega gibanja.

Posebej pa so na varšavskem zasedanju izrazili vnemirjenje odpor-niških gibanj Evrope tudi zaradi ukrepov, ki jih Avstrija na zahtevo nemških nacionalistov in neonacistov uveljavlja proti narodnostnim manjšinam. „Zadnji dogodki na Koroškem pomenijo tveganje, da bi zaradi njih prišlo do konflikta med Avstrijo in Slovenci, hkrati pa ustvarjajo tudi težave v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo.“ Je bilo poudarjeno na zasedanju organizacije, ki smatra za eno svojih pogla-vitnih nalog dosleden boj proti pojavom fašizma, neonacizma in ras-nega razločevanja.

Avstrijsko vlado obtožujemo da dovoljuje oživljanje neonacizma

„Na svoji koži in krvi smo spoznali, kaj je fašizem, teror in krivica. Zato nas boli, če kjerkoli na svetu pride do pojavov in pritiskov, ki v sebi nosijo nacistično ideologijo in prijeme. Zato tudi na tem zborovanju ne protestiramo samo proti neodgovornemu ravnanju Avstrije do slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem, ampak tudi proti temu, da je Avstrija dovolila oživljanje visokoneškega nacionalizma in neonacizma.“

Tako je poudaril minulo nedeljo član CK ZKS Miloš Prosenec, ko je govoril na osrednji proslavi v počastitev 35-letnice oborožene vstaje na Vrheh nad Trbovljami. Pri tem pa je še naglasil, da glasni protesti in izrazi nezadovoljstva zaradi prolimanjšinske politike v Avstriji niso zrežirani po ukazu forumov, kot skušajo „dokazovati“ v Avstriji, marveč „prihajajo od srca in so odraz zavesti naših delovnih ljudi, ki jih zato tudi nobena plehka pisma iz Avstrije ne bodo preprečila drugače“.

Sicer pa se širom po Jugoslaviji še nadaljujejo protestna zborovanja, kjer pripadniki vseh narodov in narodnosti soglasno obsojajo protimanjšinsko politiko avstrijskih oblasti ter zahtevajo dosledno iz-

polnitev določil člena 7 brez vsakršnega preštevanja in ugotavljanja. Proti manjšinam nenaklonjeni politiki Avstrije so ostro protestirale tudi bivše jetnice nacističnega taborišča Ravensbrück, ki so se minulo nedeljo zbrale na prijateljskem srečanju v Radovljici.

Bivše ravenbrückje jetnice iz Slovenije in iz avstrijske Koroške so se v svoji protestni izjavi izrekle predvsem proti neupravičenemu preštevanju, potem pa poudarile: „Bivše ravenbrückje jetnice, ki nas je v to nemško koncentracijsko taborišče pripeljal boj proti nacistom in ki dobro vemo, da nas je Slovence in Slovenke nemški nacizem obsodil na narodnostno smrt, smo se v taborišču srečale s protifašistkami najrazličnejših narodnosti, tudi Av-

strijskimi nemškega rodu in z njimi tovariško sodelovale v trdnem prepričanju, da bo nacizem ne samo vojaško ampak tudi idejno in politično dokončno propadel in da se malim narodom ne bo nikoli več treba potegovati za priznanje svojih narodnostnih pravic in se nikoli več bati narodnostne smrti. Naš boj in naše trpljenje in naše smrti nas zato tem bolj obvezujejo, da spominimo avstrijsko vlado, zlasti njene kanclerja Kreiskga na to, kaj vse lahko zrase iz narodnostne in rasne nestrpnosti. Daje pa nam tudi pravico terjati od naših republik in zveznih predstavništev, da vprašanje avstrijskih državljanov in državljanek slovenske in hrvaške narodnosti čim prej predložijo Organizaciji Združenih narodov.“

Posebno ostro protestirajo delovni ljudje nešteti podjetij v Jugoslaviji zaradi nedavnih protislovenskih izpadov v Škocijanu, kjer da je policija s svojim brutalnim ravnanjem že napravila „uvod“ v nameravano preštevanje. „Zavijanje rok, brcanje, pretepanje, uklepanje v verige in podobna dejanja varnostnih sil uradne Avstrije so le predznak, kakšni naj bodo končni rezultati preštevanja,“ so poudarili udeleženci protestnih zborov.

„Če se izkazuje demokracičnost Avstrije z nošenjem hitlerjanskih odlikovanj in z žalitvami odlikovanih koroških partizanov, tedaj pomeni dejavnost znanih nemškonacionalističnih organizacij najbolj zagrizeni neonacizem v sedanji Evropi.“

Na zborovanju šolnikov občine Ravne na Koroškem pa so med drugim ugotovili, da dogodki v Škocijanu dokazujejo, da je avstrijska vlada dokončno kapitulirala pred silami, ki predstavljajo najtemnejšo ideologijo v zgodovini človeštva. „Kanclerju Kreiskemu naj bo jasno, da bo delovno ljudstvo Jugoslavije vedno podpiralo pravični boj koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Zato zahtevamo, da avstrijska vlada čimprej izpolni svojo dolžnost in dosledno upošteva 7. člen državne pogodbe.“

„Olimpiada vin“ na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Prejšnji teden je bila Ljubljana prizorišče velike gospodarske prireditve, ki so ji nadeli ime „Olimpiada vin“. Na Gospodarskem razstavišču je bil namreč 22. vinogradniško-vinarski sejem, katerega mednarodni značaj pa je bil še posebej poudarjen s tem, da je bil letošnji sejem povezan z II. svetovno razstavo vin ter s 56. generalno skupščino svetovne organizacije za vino in vinski trgo (OIV); pokrovitelj te velike prireditve je bil predsednik Tito.

Na letošnjem mednarodnem vinogradniško-vinarskem sejmu v Ljubljani je sodelovalo 481 razstavljalcev iz 25 držav, med katerimi so Jugoslavijo zastopali 204 razstavljalci. Mednarodni komisiji strokovnjakov za bela in črna vina sta ocenili skupno 1007 vzorcev iz 24 držav, komisija za žgane pijače je ocenila 187 vzorcev žganih pijač, ocenjenih vzorcev brezalkoholnih pijač pa je bilo 98.

Sicer pa ima ljubljanska prireditev sploh svetovni sloves, saj po številu doslej ocenjenih vin, žganih pijač in sadnih sokov v svetu nima primerjave. Doslej so v Ljubljani strokovnjaki mednarodnega ugleda namreč ocenili že skoraj 17.000 različnih vzorcev vin, več kot 3000 vzorcev žganih pijač in 1000 vzorcev brezalkoholnih pijač. Za najboljše vrste vsako leto podelijo odlikovanja, medalje in diplome. Med letošnjimi nagradenci je izmed slovenskih vin prejel najvišje odličje — naziv šampion — peneče vino SLOVIN iz Ormoža.

Na letošnji 56. generalni skupščini OIV je sodelovalo 160 delegatov iz 30 držav. Delo skupščine je potekalo v treh komisijah, kjer so strokovnjaki obravnavali vrsto perečih vprašanj vinogradništva. Ta veja gospodarstva je namreč že dalj časa v krizi: največji problem, ki povzroča skrb vinogradnikom po vsem svetu, je v tem, da je razkorak med proizvodnjo vina in porabo vedno večji. V zadnjih letih so pridelali na svetu 350 do 400 milijonov hektolitrov, medtem ko je poraba zna-

šala slabih 300 milijonov hektolitrov. Zaostajanje porabe za pridelovanjem vina ne gre na račun povečanja tozadevnih površin, pravijo strokovnjaki, marveč je proizvodnja zaradi tega večja, ker pridelajo na teh površinah več grozdja kot pred leti. K temu so pripomogli: boljše sadike, ki so odpornejše proti boleznim in škodljivcem, nadalje intenzivna nega, boljša zaščita, gnojenje in podobno.

Če bi hoteli vskladiti ponudbo in povpraševanje, bi morali zmanjšati vinorodne površine. To pa po izjavah predsednika svetovne organizacije ne pride v poštev; po njegovem je edini izhod iz sedanje krize večja poraba vina.

V zvezi z zmanjšano porabo v državah, ki sicer spijejo največ vina, strokovnjaki OIV poudarjajo, da je vzroke treba iskati predvsem v spremenjen načinu življenja. Največ „zaslug“ za manjšo porabo vina imajo avtomobilizem, televizija in hiter tempo življenja, ki pušča ljudem vedno manj prostega časa. Zato menijo, da bo „rešitev“ treba iskati drugje. V tej zvezi razmišljajo o novih pijačah na osnovi grozdnega soka: gre za brezalkoholne sokove ali alkoholne pijače z majhnim odstotkom alkohola, ki bi bile primerne tudi za avtomobiliste.

„Vinska olimpiada“ je brez dvoma lepo priznanje Ljubljani in preko nje Sloveniji in vsej Jugoslaviji. In to priznanje je tudi zaslužno. Saj zavzema Jugoslavija po proizvodnji vina deseto mesto v svetu, po kvaliteti svojih vin pa sploh sodi v svetovni vrh. Na letošnji prireditvi se je uspešno predstavila zlasti s slovenskimi belimi vini in vini iz Slavonije, prav tako pa so bila primerne priznanja deležna tudi dalmatinska rdeča vina. Sploh pa je Jugoslavija znana po bogati izbiri vin, ki sega od južnih mediteranskih vin do znanih severnih vin. Tolikšno ponudbo ima v Evropi le še Francija.

Protest s Triglava

V nedeljo 29. avgusta so se na vrhu Triglava zbrali delavci-planinci slovenskih železarn, pridružili pa so se jim tudi še drugi planinci. Ob tej priložnosti so se spomnili tudi svojih rojakov na Koroškem in v zvezi z zadnjimi izpadi proti njim poslali avstrijskemu veleposlanstvu v Beogradu protestno pismo naslednje vsebine:

Delavci slovenskih železarn in drugi planinci, zbrani na vrhu Triglava, najvišjega vrha Jugoslavije, simbola slovenskega naroda, okrog katerega so naši predniki tisočletja kljubovali germanizaciji, protestiramo proti nadaljevanju raznarodovanja Slovencev onkraj Karavank.

Niso se pozabljeni žalostni dnevi okupacije v drugi svetovni vojni, v kateri so pri uničevanju in germanizaciji pomembno vlogo odigrali nacisti iz sosednje Avstrije, posebej nemčurji iz Koroške.

Zalostno je to, da se tri desetletja po najbolj kruti vojni v zgodovini človeštva in zlomu fašizma ponovno dviguje nacistične vsedline ter koroškim Slovincem in gradiščanskim Hrvatom jemljejo osnovne pravice in ponos do naroda, ki mu pripadajo.

S sosedno Avstrijo želimo živeti v mirnem sožitju, zato pa je potrebno s koreninami izruvati nacistične klice. Slovenska manjšina pa naj bi bila most za spodbujanje vsesplošnega sodelovanja.

„Pravica do asimilacije“ udarec načelom demokracije

Nedavna izjava bodočega zunanjega ministra dr. Pahra ko je zagovarjal „pravico do integracije v evropski narod“, torej v imenu toliko opevane avstrijske demokracije naravnost pozival na asimilacijo, je izzvala ogorčenje tudi med pripadniki večinskega naroda, ki prav tako obsojajo takšno nemoralno „preoblačenje“. Prejeli smo kopijo pisma, ki ga je v tej zadevi poslal dr. Pahru neki Dunajčan. Takole je pisal:

Sehr geehrter Herr Doktor! Ich habe Ihr Fernsehinterview mit panischem Schrecken verfolgt. Eine solche Umkehrung der Grundprinzipien des demokratischen Gedankengutes hat es seitens eines zukünftigen Ministers sei den dreißiger Jahren wohl nicht mehr gegeben.

Das von Ihnen gepriesene „Recht zur Assimilierung“ muß ja unter den gegebenen Umständen eine Ohrfeige für jeden freiheitsliebenden Angehörigen irgend einer völkischen, religiösen oder rassischen Minderheit sein. Ich betrachte als Demokratie das Recht eines bodenständigen Österreichers, eine andere Wahl zu treffen, und zwar die ohne jegliche Diskriminierung, nicht „Tschusch“ sondern Slovenc, nicht „Itzig“ sondern Jude zu sein. So lange in Österreich die Wahl zwischen Germanisierung

und Minderheit (nicht nur slovenische) mit wirtschaftlichen und anderen Nachteilen verbunden ist, so lange die Gleichberechtigung nur auf dem Papier steht, so lange ein Angehöriger einer Minderheit beschimpft werden kann und vor seinem Nachbarn Furcht hat, so lange man den Kampf für ein freies und unabhängiges Österreich diskriminiert, während es eine Ehre sein soll für Großdeutschland und den SS Staat gemordet und geraubt zu haben — so lange ist das „Recht zur Assimilation“, welches Sie befürworten, nur das Recht „zu kuschen und die Geschen zu halten“.

Ich bitte untertänigst, wenn ich zwar als Nicht-Slovene, jedoch bodenständiger Österreicher nicht großdeutschen Gedankengutes und stolz auf mein Österreichertum und die tausendjährige Geschichte meines Landes, mein demokratisches Recht zu „kuschen“ oder die „Geschen“ zu halten genau wie vor 40 Jahren nicht in Anspruch nehme und zur Verteidigung der Lebensrechte meiner 4 Kinder und 4 Enkelkinder mich mit meinen unterdrückten (weil sie nicht auf die Straße gehen können mit einem Hemd nach ihrer Wahl, ohne von der Gendarmerie festgenommen zu werden) slovenischen Mitbürgern solidarisch erkläre.

Italijani v Jugoslaviji podpirajo boj koroških Slovencev

V zvezi z zadnjimi dogodki na Koroškem je podal posebno izjavo tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko profesor Luigi Ferri, ki je poudaril, da so Italijani, ki živijo v Jugoslaviji, zelo občutljivi za

razmere, v katerih živi slovenska in hrvaška narodna skupnost na Koroškem in Gradiščanskem. Zato se — kot je naglasil predsednik Ferri — tudi pridružujejo soglasnemu ogorčenju jugoslovanske javnosti, v popolnem soglasju z vlado in družbenopolitičnimi organizacijami SFRJ.

„Protestiramo proti nevdržnemu zadržanju dunajske vlade do slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v republiki Avstriji,“ je naglasil predsednik osrednje organizacije italijanske narodnosti v Jugoslaviji ter zagotovil: „Solidarni smo s Slovenci in Hrvati na Koroškem in Gradiščanskem in njihovimi napor, da bi onemogočili štelje, ki pomeni žalitev in očiten rodomor, uperjen proti manjšinam.“

Nam je namreč jasno — je dalje rečeno v izjavi — da štelje manjšin, torej pogojevanje njihovih pravic s številčnim razmerjem dejanskega podpira težnje ekstremistov in šovinistov, ki bi radi vzbudili vzdušje narodnostne nestrpnosti in sovraštva ter tako kršili pravice domačega prebivalstva.

Posebej obsoja italijanska narodnost v Jugoslaviji sramotno dejstvo, da Avstrija ne spoštuje določil državne pogodbe o zaščiti narodnih manjšin. „Državna pogodba, ki jo skuša Avstrija danes prezeleti, je avstrijski republiki zajamčila neodvisnost in sedanje meje ter odprla vrata demokracičnemu svetu. Zato pot, ki jo je zdaj ubrala dunajska vlada, nima nič skupnega s stvarnostjo, v kateri ljudstva Evrope in drugih celin težijo k novim paritetnim in demokratičnim odnosom in k vzajemnemu spoštovanju, kot to izhaja iz srečanj v Helsinkih in Colombu.“

Svoboda tiska po avstrijskem receptu

Na gredi, ki so jo že leta, predvsem pa zadnje mesece marljivo okopavali, pleli, in gnojili predstavniki treh „odločilnih“ strank ter velik del avstrijskega in še zlasti koroškega tiska, je zrasla nova cvetka žalostne in hkrati vznemirjajoče koroške stvarnosti: list „Unser Kärnten“.

V skupni akciji se je znašla celotna protislovenska koalicija. Izdajatelju in glavnemu uredniku, ki se je „čutil poklicanega“, da priskoči na pomoč nemški večini na Koroškem (ki jo menda ogroža slovenska manjšina) ter svojo „kvaliteto“ dokazuje z nekdanjim prostovoljnim članstvom v SS in s pripadnostjo zloglasni diviziji Brandenburg (elitni edinici za „posebne naloge“ na Balkanu in na vzhodnem bojišču), so dali finančna sredstva na razpolago „vplivni moži“ iz koroškega gospodarstva (potem se pač ni čuditi, da se gospodarsko sodelovanje tako šepavo razvija prav med Koroško in Slovenijo!) ter osebnosti strank (torej politični krogi, ki so v poslušnem izpolnjevanju zahtev nemških nacionalistov pred nedavnim uzakonile tudi zadnji napad na koroške Slovence). Četrtega zaveznika in sodelavca novega lista urednik sicer ni imenoval, je pa tako jasno viden, da se urednik niti ni skušal potruditi, da bi ga skril: to je velik del avstrijskega tiska.

Poudarjena programska točka izdajateljev je, da po eni strani izživajo Jugoslavijo (tako dolgo, da se bo zatekla k nepremišljeni akciji — potem pa ji bomo dali), po drugi strani pa kritizirajo „mlačno taktiranje“ določenih dunajskih in koroških krogov. Urednik je dejal, da je končno čas, da se spet spregovori „trdo, jasno in nemško“ (nekateri ljudje se še danes ne morejo sprijazniti z dejstvom, da je takšni „govorici“ odklenkalo leta 1945).

Delo pri prvi številki novega lista gotovo ni bilo preveč naporno, uredniku ni bilo treba delati z zavihanimi rokavi. Skoraj vse, kar je moral napraviti, je bilo to, da je s škarjami izrezal iz različnih časopisov nekaj člankov, ki so mu bili všeč (saj jih tudi sam verjetno ne bi mogel bolje napisati). Glavno delo so že pred njim opravili novinarski kolegi — vse od Kleine Zeitung (ki se sama imenuje „največji časopis Avstrije v zveznih deželah“ in se ima za „neodvisno“) do Wiener Zeitung (katere lastnik in izdajatelj je republika Avstrija) ter od osrednjega glasila SPÖ Arbeiter Zeitung pa do glasila koroškega Heimatdienst Ruf der Heimat.

Nekateri uredniki časopisov, katerih članke ponatiskuje novi list, so se zagledali v njem kot v ogledalu. Ni naključje, da se trudijo, da bi zanimali svoje soočestovstvo: tako radi si

Avstrija ni pravna država

temveč je država dvojnih meril

V zvezi z manjšinskim vprašanjem in posebej s tozadevnimi mednarodnimi obveznostmi Avstrije je pred nedavnim tudi predsednik avstrijskega parlamenta Benya opozoril, da obstoji načelo „zvestobe pogodbam“ in da zato „ne gre, da bi kako pogodbo sprejeli samo v toliko, v kolikor nam ponuja koristi, tam, kjer nam ne ustreza, pa je ne bi izpolnjevali“. To je metoda, ki se ne spodobí za srednjeevropsko državo, je še posebej poudaril predsednik Benya.

Ravno ta „metoda, ki se ne spodobí za srednjeevropsko državo“, pa je praksa, ki jo Avstrija zelo rada uporablja v svojem odnosu do mednarodnih pogodb in iz njih izvirajočih mednarodnih obveznosti!

Ne bomo govorili o členu 7 državne pogodbe, tudi ne o sporazumu o vrnitvi med zadnjo vojno v Jugoslaviji naropanih kulturnih dobrin niti o izročitvi arhivskega gradiva prav tako Jugoslaviji, kar vse predstavlja že dolga desetletja stare in vse do danes neporavnane dolgove Avstrije. Spričevalo, da se ni mogoče zanašati na njeno po-

leta nazaj, prav tako več let stara pa so tudi konkretna prizadevanja RTV Ljubljana in drugih pristojnih dejavnikov v matični državi, da bi zagotovili slovenski televizijski program Slovincem na Koroškem. Toda vse do danes je Avstrija gluha za take zahteve in ustrezne predloge. Če so se pri ORF v začetku šele izgovarjali na dozdevne tehnične zapreke, pa so v zadnjem času takšno slepomišljenje opustili in kar priznali, da ne gre toliko za tehnična vprašanja, marveč „je problem predvsem političen“.

Tako so avstrijski zastopniki povedali na sestanku strokovnjakov treh držav — ORF iz Avstrije, RAI iz Italije in JRT iz Jugoslavije — ki je bil lani junija v Innsbrucku. Ta sestanek pa je bil le eden v vrsti srečanj, na katerih so govorili o teh vprašanjih. Obsežno dokumen-

lacijo o problemu pa so zastopniki RTV Ljubljana pred nedavnim razgrnili na tiskovni konferenci, na kateri so zastopnike tiska zlasti seznanili tudi z vsemi tislimi določili mednarodnih pogodb in sporazumov, ki jih Avstrija zaveščno krši, ker noče dati potrebnega dovoljenja za ureditev tehničnih naprav, s katerimi bi bil tudi koroškim Slovincem zagotovljen nemoten sprejem slovenskega TV programa.

„Omogočiti sprejem slovenskega TV programa v tistem delu avstrijske Koroške, kjer žive Slovenci, je bila, je in bo naloga, od izvrševanja katere ne mislimo odstopiti niti za ped. Če že bo kakšna sprememba, bo v tem, da bo akcija vnaprej le še bolj intenzivna,“ so poudarili predstavniki RTV Ljubljana. Avstrija pa s svojim zadržanjem le še utrjuje svoj „sloves“ kot država, ki se do mednarodnih pogodb in obveznosti obnaša skrajno prepotenčno in arogantno. Tudi v primeru TV — ko je svoji manjšini v Italiji izbojevala listo, česar manjšinam na svojem ozemlju noče dati — dokazuje, da ni pravna država, marveč je država dvojnih meril!

Drabosnjakova razstava

je bila odprta v Mariboru

Prejšnji teden so v Mariboru odprli razstavo o znanem koroškem bukovniku, pesniku in prevajalcu Andreju Šusterju - Drabosnjaku. Razstava, ki jo je pripravila in sestavila Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) v Ljubljani je dostopna v vseh prostorih salona Rotovž v Mariboru.

Razstavo je otvoril profesor dr. Bruno Hartman, ravnatelj Univerzitetne knjižnice v Mariboru. Poudaril je dvojni pomen te razstave za Mariborčane: na eni strani se z omenjeno razstavo SAZU prvič predstavlja mariborskim občanom, na drugi strani pa je dodaten doprinos v solidarnosti s koroškimi Slovenci v Avstriji ravno v času zaostrovanja položaja slovenske manjšine. Sicer pa je ravno Andrej Šuster - Drabosnjak dokaz za kulturno bogastvo in duhovno moč koroških Slovencev, je dejal dr. Hartman.

Sestavljalec razstave in zastopnik SAZU pri otvoritvi v Mariboru, dr. Niko Kurent, pa je nato obrazložil številnim gostom podrobnosti razstave o Šusterju - Drabosnjaku.

Koroški Slovenci smo omenjeno razstavo lahko že videli v avli slovenske gimnazije v Celovcu in jo imamo še od tam v lepem spominu.

Nova literarna revija

Nedavno je v Spittalu ob Dravi izšla prva številka nove literarne revije „Fettfleck“ (Mastni madež). Revija nedvomno pomeni obogatitev kulturnega in zlasti literarnega ustvarjanja na Koroškem, saj hoče predstaviti koroške avtorje, ki v literaturi ne vidijo instrument hvalospevov vladajočim razmeram in ki ne bežijo pred stvarnostjo v svojo „notranost“, ki jo potem razgalijo bralcu in mu hočejo povedati, da so srečnejši sveta.

Že v uvodu se revija „Fettfleck“ odpoveduje „etablirani“ literaturi, pri

kateri le „nekateri maloštevilni lahko odločajo, kaj pride v javnost in kaj ne“. Rečeno je, da so literati na Koroškem lahko le tako dolgo uspešni, dokler ostane njihova kritika splošna in se ne tiče posebej oz. osebnosti. In končno še opazka, da je na Koroškem nevarno govoriti slovensko, kajti „že za nemškogovorečega je dovolj nevarno nekaj napačnega izustiti, kot Slovenec pa mora računati s tem, da zgubi nekaj zob ali najmanj dober glas“.

„Fettfleck“ naj bo torej alternativa k splošno znani in enostranski literarni ponudbi na Koroškem. Prva številka prinaša na 33 straneh štiri prispevke. Najzanimivejša prispevka sta nam že znana: Pripoved Janka Messnerja „Gluha loza na Koroškem“ v avtorjevem prevodu in literarno teoretski prispevek Christiana Wallnerja „k aktualnim nalogam realistične literature“ pod naslovom „Ni časa za večnost“. V tem prispevku zajame v bistvu programatiko „Fettfleck-a“: stran od sleherne literature, ki nudi popačeno sliko realnosti in k literaturi, ki nam je danes potrebna in ki ne pokaže samo stvarnosti, ampak tudi možnosti spremembe stvarnosti. Werner Kofler je zastopan z odlomkom iz romana „Vom Bravsein und Schweinigen“, kjer nakaže vse perfidne nehanizme meščanske vzgoje. S krajšim prispevkom pa se predstavlja tudi Franz Mosser.

Zaradi omejenih možnosti, ki jih imajo napredni literati v koroškem kulturnem estebliementu, se izdajatelj „Fettflecka“ zavedajo, da ne morejo biti nič drugega in nič več kot pač „mastni madež“. Tak mastni madež pa je v poapnenem kulturnem življenju Koroške vsekakor potreben.

Umrli je Fran Roš

prijatelj zamejskih Slovencev

V Celju je bil pred nedavnim pokopan slovenski pesnik in pisatelj Fran Roš, ki je bistveno obogatil zlasti slovensko mladinsko književnost. Sploh je svoje življenje in delo posvetil skrbi za mladino, saj je dolga desetletja deloval kot šolnik.

Fran Roš je bil velik rodoljub, ki ga je zlasti bolela usoda rojakov na Koroškem in tudi na Primorskem oz. v Italiji. To svojo povezanost je izpričal tudi v dejanjih, posebno ko se je po prvi svetovni vojni priključil Maistrovim borcem in se kot prostovoljec bojeval na Koroškem.

Zahvalo za ljubezen, ki jo je gojil Fran Roš do rojakov na Koroškem, mu je izrekel predsednik republiškega odbora borcev za severno mejo Lojze Ude. Velikega prijatelja pa bomo v častnem spominu ohranili tudi koroški Slovenci.

godbeno zvestobo, si Avstrija sama izstavlja tudi na drugih področjih. Vzemimo za primer vprašanje zagotovitve sprejemanja slovenske televizije za koroške Slovence.

Tozadavne zahteve naše narodnostne skupnosti segajo že dolga

Vseslovenski obseg proslave

50 - letnice smrti Srečka Kosovela

Letos obhajamo petdesetletnico smrti znamenitega slovenskega pesnika Srečka Kosovela in je bilo sklenjeno, da bo kulturno-politično obeležje te obletnice imelo vseslovenski značaj, ki naj bi — kakor tudi Cankarjeva stoletnica — izzvenelo kot manifestacija enotnosti slovenskega kulturnega prostora.

Za obletnico Kosovelove smrti so se in se še bodo zvrstile po vsej slovenski zemlji najrazličnejše prireditve, osrednja svečanost pa bo predvidoma 25. oktobra v Sežani. Povezanost vseh Slovencev v počastitev svojega pesnika se izraža tudi v tem, da so bili v republiški organizacijski odbor poleg vidnih predstavnikov družbenopolitičnega in kulturnega življenja Slovenije izvoljeni tudi zastopniki zamejskih Slovencev: za Koroško naš pesnik Andrej Kokot, za Slovence v Italiji pa pesnik Miroslav Košuta in slikar Klavdij Palčič iz Trsta.

Na prvi seji republiškega odbora za pripravo Kosovelove proslave je spregovoril tudi predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je opozoril na revolucionarni in nacionalni moment pri Kosovelu v njegovem času v povezavi z današnjim, zlasti na Koroškem in tudi na Primorskem. Ribičič je poudaril, da je proslavljanje Cankarjeve stoletnice spodbudilo zelo široko kulturno akcijo; to pa naj se ponovi tudi ob Kosovelovih slovesnostih.

„Program aktivnosti ob Kosovelovi obletnici naj na de-

janjih manifestira visoko stopnjo enotnosti slovenskega kulturnega prostora,“ je bilo poudarjeno na seji pripravljalnega odbora. To pomeni aktivno vključitev zamejskih Slovencev in njihovih ustanov v celotni sklop dejavnosti, podobno, kot je primorsko ljudstvo v svoji celoti osvojilo Srečka Kosovela kot simbol narodnostnega boja in revolucije med NOB, ko je bila po njem imenovana ena izmed brigad. Zato naj počastitve 50-letnice Kosovelove smrti uveljavijo sežansko področje v vlogi pretakanja med matično in zamejsko slovensko kulturo.

V okvir prireditev ob obletnici smrti pesnika Kosovela bodo sodili tudi številni založniški podvigi, s katerimi hočejo slovenske založbe izročilo Srečka Kosovela približati čim širšemu krogu bralcev. Spoznavanju Kosovela in njegovih stvaritev pa bodo služile tudi razne akcije pisateljev, slavistov in drugih kulturnih delavcev.

Sam program osrednje proslave v Sežani bo vključeval med drugim uradno otvoritev obnovljene osnovne šole „Srečko Kosovel“, odkritje pesnikovega kipa pred osnovno šolo (ki ga dela kipar Janez Pirnat), odprtje Kosovelove muzejske sobe v tej šoli ter govore in kulturni spored. Sicer pa bo pripravljalni odbor pri dokončni izdelavi celotnega koncepta Kosovelovih svečanosti poskrbel, da bodo te res dostojne, pomenljive, vredne Kosovela in njegovega izročila ter slovenske kulture danes.

K O R O Š K I „ P R A S T R A H “ — E N K R A T Z D R U G E S T R A N I

14 TONE FERENC:

Spomenice o nemških ozemeljskih zahtevah v Sloveniji leta 1940

„Štajerska domovinska zveza bo vsem spodnjestajerskim volksdeutscherjem dala možnost, da se bodo takoj angažirali in izkazali v praktičnem delu doma in se jih bo tako v prihodnosti lahko čimbolj upoštevalo pri graditvi stranke, države in samoupravnih ustanov“. Poudarili so, da se je treba izogibati tistih napak, ki so jih zagrešili druge, npr. v Klajpedi (Memelland) in nekdanjem poljskem koridorju, ko so vse, tudi najnižje položaje, zasedli prišleki iz Vzhodne Prusije in Gdanska ter odrinili domače volksdeutscherje; v Sudetih pa so npr. iz Sudetsko-nemške stranke prehitro ustvarili NSDAP, v kateri so na vse položaje prišli domačini. Zato so menili, da bi bilo prav, da bi prišli na odgovorne strankine in upravne položaje (npr. za okrožne vodje, deželne svetnike, okrožne organizacijske vodje NSDAP itd.) najizkušenejši ljudje iz Štajerske, ki kažejo razumevanje in odločnost za nacionalnopolitična vprašanja, medtem ko bi naj na vse druge položaje tako v stranki kot tudi v državni upravi postopoma prišli ljudje iz svojih okrožij.⁵³

Po vsebini lahko sodimo, da so to spomenice sestavili neke sredi leta 1940, saj ne omenja Alzacije, Lotaringije in Luxemburga, kjer so nacisti po zasedbi izvajali tudi raznarodovalne ukrepe in bi verjetno omenjali prve izkušnje, če bi spomenica nastala kdaj pozneje. Njen sestavljalec gleda na vse izključno iz nacional-

nopolitičnega gledišča, nacionalnopolitične momente upošteva celo pri predlogu za prihodnjo razdelitev slovenske Štajerske v okrožja, zagadelj sodim, da je to bil ravnatelj inštituta in nekaterih pomembnih zasedbenih vprašanjih. Imamo jo lahko torej za nov korak v razvoju nemških pretenzij do slovenskega ozemlja.

Po vsebini do sedaj znanih spomenic nacističnih ustanov iz Celovca in Gradca, o katerih tukaj razpravljamo, lahko sklepamo, da je bil maksimalni cilj celovških in graških nacistov pridobiti ozemlje vse dravske banovine, razen majhnega jugovzhodnega dela Prekmurja, ki naj bi ga dobila Madžarska. Pri tem niso upoštevali interesov Italije; morda so menili, da se bo zadovoljila z vsem drugim ozemljem Jugoslavije. Po poslednjih nam znanih spomenicah bi lahko tudi sklepali, da so celovski in graški nacisti pričakovali, da bodo ozemlje dravske banovine dobili po razkrošanju Jugoslavije, saj verjetno niso mogli pričakovati, da bi se Jugoslavija kljub pritisku odrekla tako razsežnim predelom. Kaže pa, da svojih želja ali zahtev niso usklajevali, saj so npr. celovski

nacisti želeli povečati Koroško tudi s predeli slovenske Štajerske, graški nacisti pa v svojih spomenicah tega niso predvidevali. Zanimivo pa je, da glede Krškega polja, enakost gledišč — oboji so bili za to, naj bi prišlo k Štajerski, kar se je leta 1941 tudi zgodilo.

4. Nadaljnja obravnava spomenic v Berlinu

Vrhovna ustanova nemškega rajha, kamor so pošiljali spomenice iz Celovca in Gradca, je bilo nemško zunanje ministrstvo in tam so jih 9. avgusta 1940 obravnavali v navzočnosti zunanjega ministra Ribbentropa. Maier Kaibitschevo spomenico o radovljiškem, kranjskem in kamniškem okraju pa je nemško zunanje ministrstvo dobilo neposredno šele 27. avgusta in posredno prek Bormanna 3. septembra 1940 ter zato 9. avgusta seveda še niso mogli obravnavati pri Ribbentropu. Obravnavali je niso niti do 29. avgusta, ko jo je verjetno Büttner poslal Ribbentropovi pisarni skupaj z drugim že obravnavanim gradivom in z novimi skicami. Povedal je tudi, da bo napovedane „skice o razširitvi nekdanjih avstrijskih okrajev Radovljica, Kranj in Kamnik“ poslal pozneje; Büttner jih je sicer dobil že 27. avgusta, a jih je verjetno dal prerisati. Kaže, da so navedeno spomenico obravnavali okrog 8. septembra 1940, kajti ta dan jo je član Ribbentropove pisarne v zunanjem ministrstvu Erich Kordt vrnil von Rintelenu, češ da ga Ribbentrop prosi, naj se z njo seznani in jo spravi v mirovno mapo. Rintelen se je s spomenico seznanil 14. septembra in jo poslal dalje — referatu za mirovna vprašanja, ki je hranil t. i. mirovno mapo.

Kaže, da je bil eden od sklepov, ki so jih 9. avgusta sprejeli pri Ribbentropu, naj vse spomenice obravnava dalje referat za mirovna vprašanja v političnem oddelku nemškega zunanjega ministrstva (Pol. XII-Friedensfragen). Ta referat je vodil svetnik poslaništva grof von Hohenenthal, ki si je 10. septembra na osnovi vsake spomenice, ki je do takrat prispela k njemu — in to so bile tri, izdelal poseben zapisek. V vsakem je na kratko povzel bistvo predloga oziroma zahteve po novi razmejitvi in njeno utemeljitev.

Pri povzetku spomenice iz Gradca o južni meji Štajerske, ki ga je Hohenenthal imenoval Uiberreitherjev predlog, je zapisal, da se od treh možnosti za novo južno mejo Štajerske zdi najustrežnejša tista, po kateri naj bi meja od Karavank dalje tekla po vitanjski črti v smeri zahod—vzhod na staro štajersko deželno mejo. Hohenenthal je omenil tudi karto Štajerske z včrtanimi območji A, B in C ter dodal, da so na podlagi jugoslovanskih ljudskih štetij leta 1921 in 1931 ugotovili statistične podatke za vsako območje. Območje A (vsa slovenska Štajerska) naj bi merilo 3.900 km², na njem naj bi po štetju prebivalstva 1921 živel skupno 313.000 ljudi, od tega 266.000 oseb (84,9 odst.) s slovenskim, 19.000 z nemškim (6 odst.) in 4.300 (1,4 odst.) s hrvaškim občevalnim jezikom.

(Dalje v prihodnji številki)

53 PAM, fond SODI, fasc. 1, spomenica o prihodnji ureditvi slovenske Štajerske. Pr.: Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika, str. 112—114.
54 Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika, str. 114.

Kaj naj zapišemo o likovni koloniji v Vuzenici?

Ali naj zapišemo, da se je v Vuzenici ob Dravi letos od 22. do 28. avgusta šestič vršila likovna kolonija mladih, katere se je udeležilo štirinajst koroških otrok in mladincev? Ali naj omenimo, da so naši mladi tam v enem tednu mnogo lepega in spodbudnega doživeli in se mnogo dobrega naučili? Ali naj poročamo, da so se v tem tednu vršile v radeljski občini še druge prireditve, ki so povezovale rojake tostran in onstran meje, tako koroški večer s predsednikom ZSO dr. Francijem Zwitterjem, otvoritev razstave v galeriji „ars“ z obirskim ženskim oktetom in Valentinom Polanškom in zaključna prireditev v vuzeniški osnovni šoli? Ali naj pišemo o tem, da so naši mladi našli v Vuzenici dobre ljudi in mnogo prijateljev? Nič se o tem ne bomo razblebetali, kajti bolj živo in občuteno je to zapisala v glasilu „Mladost pod Pohorjem“ Helena Urnaut z Mule:

Naši sovrstniki in prijatelji so zopet med nami. Že šestič so prišli in vsakič ostali z nami le kratak teden. Ob teh srečanjih v koroški likovni koloniji mladih se seznanjamo, spoprijateljujemo, poglobljamo medsebojni stik in seveda pridno likovno ustvarjamo. Naša dela odražajo našo razigranost, sproščenost in mladost. Na mnogih razgovorih tu v šoli in še ob večerih doma pa spoznavamo razmere, v katerih živijo naši prijatelji na Koroškem. Tudi v preteklih letih smo mnogo slišali, toda kar nam povedo letos, presega vse meje. Nam je to preprosto nerazum-

ljivo, kako morejo biti med ljudmi takšni odnosi. Nerazumljivo nam je, da v sosednji Avstriji ne dovolijo postaviti naprav za gledanje naše televizije. V čem bi lahko naše oddaje škodile Slovencem na Koroškem? Verjetno se bojijo, da bi slišali preveč slovenskih besed. Vse to preganjanje slovenstva v Avstriji ni v ugodno našim sosednim državi in njenim voditeljem.

Prav zaradi tega smo bili naših gostov še toliko bolj veseli. V tem tednu jim bomo skušali nuditi vse, da se bodo počutili kar se da prijetno, da bodo občutili našo privrženost nji-

hovemu boju in oporo, katero smo jim vsak čas pripravljeni nuditi. Prepričani smo, da bodo naši gostje še smejeje dvignili glavo, še glasneje govorili slovensko in še odločneje povedali, da živi ob Zili in Dravi slovenski rod. Ta rod pa hoče tudi v miru in svobodno živeti.

Svoje vtise pa je v istem glasilu prav občuteno opisal mladi Valentin Polanšek z Obirskega:

Bilo je pred leti, ko sem bil prvič v koloniji še kot mlad dečko. Zdaj po štirih letih pa sem se spet odločil, malo starejši, a še vedno dečko. Zakaj se je ta sploh na to spomnil, si bi kdo mislil. Spoznal sem namreč in sem tudi prepričan, da se mi v življenju nikoli ne bo več nudila taka priložnost. Malokdaj ali pa sploh nikoli se ti ne pripeti, da te človek povabi, ti nudi zastoj drag material, da lahko delaš, kar te v življenju najbolj veseli. Vsega, kar ti kdo nudi, se moraš res veseliti, ko ti organizira stanovanje v družini, v kateri se počutiš bolje kot doma. Težko si je predstavljati, da bi bilo obratno: da bi nemško govoreči Korošci povabili

NA KRAVJI BAL

v Bohinju s Slovenskim prosvetnim društvom „Jepa“, Loče ob Baškem jezeru. Odhod v nedeljo 19. septembra 1976 ob 8. uri zjutraj iz Loče.

Prijave: Joško Wrolich, tel. (0 42 54) 21 42

mlade Slovence v likovno kolonijo. Ni si težko predstavljati, ker to sploh ni mogoče. Raje tri uničijo, kot pa enega vzgajajo.

Bi radi! Ampak na žalost, si bodo kemalu prste za zmeraj opekli.

Ravnatelj Lojze Gobec, osnovna šola v Vuzenici in prebivalci tega kraja so dali koroškemu Slovencem več, kakor izraz simpatije in sočustvovanja. In zato jim velja naša iskrena zahvala!

Bilčovs: Zapustil nas je Lori Šavnik

Huda nesreča in žalost je zadela po domače Šavnikovo družino na Potoku. Oče Lovrenc Šavnik zaposlen v Celovcu je vedno rad obedoval v znani restavraciji „Volkskeller“ v Celovcu. Tako tudi v petek 27. avgusta. Po kosilu je odšel iz restavracije. Ker je lokacija v kleti, se je treba preko 12 stopnic povzpeti na površje — kolodvorsko cesto. Po vsej verjetnosti mu je, ko je že bil skoro na vrhu stopnic, postalo slabo, tako da je omahnil nazaj in strmoglavil po stopnicah tako nesrečno, da je nezavesten obležal. V bolnišnici so ugotovili, da si je pri padcu razbil lobanjo. Kljub prizadevanjem zdravnikov se ni več prebudil iz nezvesti

in v petek 3. septembra je na posledicah hudih poškodb v 58. letu starosti umrl.

V sredo smo ga ob veliki udeležbi spremili na bilčovsko pokopališče. Vso občino je zajela velika žalost, saj je bil rajni Lori od vseh zelo spoštovan. Dolgih 18 let je bil občinski odbornik in skoro ves čas prvi podžupan bilčovske občine. Leta 1945 je postal predsednik socialistične kra-

St. Janž v Rožu

V nedeljo 12. septembra ob 7. uri zvečer bo farna mladina v Št. Janžu v Rožu v sodelovanju s cerkvenim zborom izvajala v farni cerkvi

PASIJON

ali Trpljenje Gospodovo v 14. slikah, kot so ga igrali prvič v Škofji Loki leta 1721.

Na predstavo prisrčno vabljeni!

jeвне organizacije v Bilčovsu, kar je ostal do smrti. Lori Šavnik je bil navdušen gasilec in tudi drugače je rad podpiral razne organizacije kot na primer domače športno društvo, pa tudi lovsko društvo je imelo v njem svojega navdušenega člana. Naša slovenska narodna skupnost ga je smatrala za dobrega svetovalca in prijatelja. Naj se mu v onostranstvu z mirnim odpočitkom povrnejo vsa njegova dobra dela.

Globoko prizadetim — ženi, trem hčerkam in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje. Rajnega bomo ohranili v blagem in hvaležnem spominu.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli

Vabilo na

Srečanje štirih pevskih zborov

pod geslom:
Vsaka ped svobode, ki si jo
pribori ljudstvo, je korak
naprej v kulturi.
(Ivan Cankar)

v nedeljo 12. septembra 1976 ob 15. uri v telovadnici glavne šole v Železni Kapli.

Sodelujejo:

Pevski zbor SPD „Zarja“
Pevski zbor DPD „Svoboda“ Stražišče/Kranj
Pevski zbor DPD „Svoboda Bratov Milavec“ Brežice
Pevski zbor „Vasilij Mirk“ Prosek/Primorska

Ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

Odbor

Izšel bo vodič skozi kremsmünsterski samostan

Opatija v Kremsmünstru na Zgornjem Avstrijskem bo drugo leto obhajala 1200-letnico svojega obstoja. Za ta častljiv jubilej bodo izdali poseben vodič katerega vsebino sestavlja poleg številnih izredno zanimivih člankov 120 strani barvnih tablic. Za uredništvo bo skrbel dr. Otto Wutzel. Skupno dela na publikaciji tega vodiča 21 znanstvenikov iz cele Avstrije. Posebno pozornost zaslužita prispevka dr. Friederike Klauer — prvi direktor dunajskega Umetniške zgodovinskega muzeja — o samostanski galeriji v Kremsmünstru in univ. doc. P. dr. Willibrorde Neumuller o samostanski zgodovini. Precej prostora v brošuri so tudi posvetili naravoslovnosti; tako paleontologiji, geologiji, mineralogiji, zoologiji, botaniki, astronomiji itd. Nadalje bodo objavljeni članki, ki se bavijo s folkloro (univ. prof. dr. Franz Lipp), z etnologijo (univ. prof. dr. Hans Manndorff). Barvne fotografije je prispevala Elfriede Mejchar. Za „vodiča skozi kremsmünsterski samostan“ vlada že sedaj veliko zanimanje, tako da računajo s tem, da le-ta ne bo ovrednoten samo kot priročnik, marveč da bo postal najbolj prodana knjiga leta 1977 (Bestseller).

Kremsmünster je lep trg v katerem dominira mogočna benediktinska opatija, ki so jo ustanovili leta 777.

Mogočna samostanska cerkev izvira iz 13. in 17. stoletja, samostansko poslopje pa iz 17. oziroma 18. stoletja z znamenito zakladnico, v kateri hranijo Tassilov kelih (Bavarski vojvoda ga je leta 780 podaril samostanu). Koroški Slovenci imamo Kremsmünster v lepem spominu. Lansko leto, ko smo obiskali bivše nacistično taborišče Mauthausen smo prenočevali v tem lepem kraju.

Pliberški sejem tokrat manj obiskan

Tri dni trajanja sejemskega življenja na travniku pri Pliberku je pri kraju. Letos tega podjunskega praznika ni motil samo dež kot lansko leto, temveč tudi minimalni obisk iz sosednje Mežiške doline oziroma Slovenije. Medtem ko so lansko leto zabeležili 1200 vozil iz Slovenije, jih je bilo tokrat samo 200. Seveda to ni razveseljiva številka, vendar naj se vsi tisti, ki so zaradi tega kakorkoli prizadeti, pritožijo pri tistih, ki so povzročili ta izostanek — to je pri avstrijski vladi, ki je v zadnjem času zelo zaostрила politično situacijo s sklenitvijo zakonov, ki krnijo pravice in svoboščine slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, kar slovensko ljudstvo onstran meje ni vzelo na lahko ramo.

Uta Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku, je imela kljub zgoraj omenjenim prekam sorazmerno lep obisk, kar dokazuje, da je bila postavitev šotora dobro premišljen ukrep. Sploh je bila uta cilj domačega prebivalstva, kjer se je le-to počutilo dejansko domače. To prijetno domačnost pa so še podkrepili „Veseli planšarji“, ki so izvrstno in neumorno igrali za ples in veselo razpoloženje.

Radiški prosvetaši so bili na izletu

Minulo nedeljo so bili radiški prosvetaši spet enkrat z doma. Tokrat pa niso bili na nobenem gostovanju, temveč organizirali so izlet, ki je bil namenjen izključno družabnosti in razvedrilu. Zgodaj zjutraj so se odpravili z doma. Prvi cilj je bil romarski kraj Brezje na Gorenjskem, nato pa so se odpravili na Bled. Tam jim je tovariš

Bohinjsko jezero, nekateri pa so častili vinsko kapljico.

Nato so se vsi skupaj v poznem popoldnevu peljali še na Pokljuko. Konec izleta pa je bil obisk šušterske nedelje v Trzinu. Vsekakor tam na zabavišču za Radišane ni bilo obzanka. Zaradi mraza in velike gneče so se zatekli v mirnejšo restavracijo, kjer ni bilo nič manj veselo, kajti s petjem in dobro voljo si Radišani tudi sami koj hitro napravijo pravo veselico.

NAMESTO VENCA...

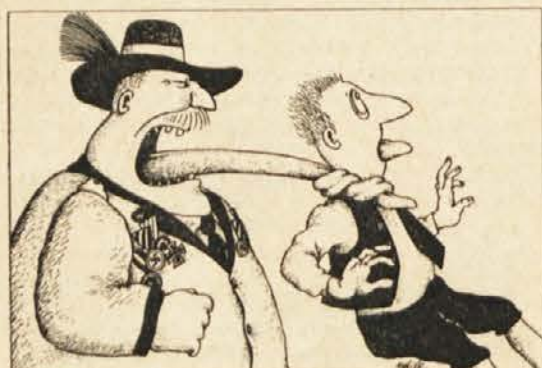
Dijaški dom Maribor, Strossmayerjeva 30 prispeva 500 din (petsto) za izgradnjo kulturnega doma v Celovcu, namesto venca na grob pokojne Lucije Wieser iz Slovenjega Plajberka.

Janežič z Zavoda za pospeševanje turizma razkazal zanimivosti Bleda, tako Otok s prelepo cerkvico in zanimivimi starodavnimi izkopaninami. Nato pa so se izletniki odpravili na blejski grad. Lep razgled, muzejska zbirka in dobro gostišče so zadovoljili vse okuse in potrebe. Zatem pa so se Radišani odpeljali v Bohinjo. Po kosilu v hotelu Zlatorog, so udeleženci izleta lahko vsak na svoj način oblikovali nedeljsko popoldne. Nekateri so se odločili, da se odpeljejo z žičnico na Vogel, drugi so se podali k slapu Savice, tretji so šli veslat na

Pomoč žrtvam potresa v Benečiji

Žrtve strašnega potresa v Benečiji v Italiji živijo tik pred zimo še vedno v šotorih. Pozimi šotori ne morejo biti nikakršna rešitev problema, kajti takrat bo treba biti pod varno streho. Okrog 40.000 prebivalcev še živi pod šotori in ni izgleda, da jim bodo do zime dobavili barake. V znak protesta ker jim ne nudijo ustrezne pomoči, je množica zasedla „Pontebbano“ in tako za več ur blokirala promet oziroma povratek turistov v Nemčijo in Avstrijo. Ljudje se upravičeno bojijo, da jih ne bo doletela podobna usoda kot prebivalce doline Pilice v Siciliji, ki že 8 let po potresu čakajo na varno streho nad glavo in danes še vedno živijo v ruševinah in šotorih.

Avstrija zlasti Koroška je žrtvam potresa nudila že večjo pomoč. Tudi Jugoslavija, čeprav je sama tudi prizadeta s potresom, je Benečanom nudila materialno pomoč. Tako je operativni štab republiškega štaba za civilne zaščite zbral 60 ton cementa, 40 kubikov lesa in 10 stanovanjskih prikolic. Pomoč iz Jugoslavije je na to območje prišla že takoj po potresu — v obliki šotorov, tja pa so poslali tudi mladinsko brigado, podobno kot pred dvajsetimi leti v Heiligenblut, kjer so pomagali odstranjevati ruševine povzročene od snežnih plazov. V slovenskih vaseh kot so Brdo v Terški dolini, Subid in Viskorše, je položaj še vedno zelo težaven, zato se pogovarjajo tudi o pošiljki 32 montažnih hiš iz Slovenije.

DVOJEZIČNOST NA KOROŠKEM

„Jezik naš ne smo v
javnost“,
kar naprej Slovenec laže,
a ga vsomu svetu kaže...
Kaj ni to — enakopravnost?

„Imeli smo ljudi“ Slovo od Kokotovega očeta na Kostanjah

Smrt ne prizanesi. Ali ni v tem poletju požrla že dovolj naših rojakov, zavednih Slovencev, aktivnih prosvelašev? Nemi in žalostni stojimo ob grobovih, da izkažemo zadnjo čast vsem, ki so nas prerano zapustili. „Imeli smo ljudi“ — vendar take, od katerih vemo, da živijo naprej njihova dela in njihova zavest v življenju sinov in hčera, da živi naprej v vaseh, v katerih so živeli in delovali in katerim so zapustili svoj neizbrisni pečat.

V soboto smo spremljali na zadnjo pot Jožefa Kokota, p. d. Župkovega ateja na Kostanjah. Umrli je nenadoma, v presenečenje in osuplost vseh, ki smo ga poznali. Poznali pa smo ga kot čvrstega in naprednega rojaka, saj Župkova hiša na Kostanjah je bila postojanka slovenskega prosvetnega življenja v tem delu Koroške.

Življenjska pot Kokotovega očeta je značilna za zavednega koroškega Slovenca, je podoba poti slovenskega naroda, naroda proletarca. Rodil se je leta 1898 v Zgornji vasi pri Groblnem na slovenskem Štajerskem in je že v mladosti

spoznal trpljenje in bedo delavskega življenja. Spoznal je rudnike, v katerih je delal in spoznal je grozote vojne, v katero je že kot mladenič moral. Po prvi svetovni vojni pa je slušal glas srca: kot koroški borec se je boril za enoten življenjski prostor vseh Slovencev in tako spoznal tudi Koroško. Tu je našel svojo bodočo ženo in se naselil na Kostanjah.

Komaj pa si je zgradil to, kar je potreboval za življenje, že mu je bilo vse to siloma vzeto. Rehnitz, Rastatt, Gerlachshausen — to so bile postaje pregnanstva, kamor so ga z družino gnali nacistični biriči. A on ni klonil in niso klonili njegovi, čeprav so mu po „navodilu“ domače občine obesili najstarejšega sina v Mauthausenu.

Za pravično stvar se spleča trpeti in se boriti. To nam dokazuje tudi življenje rajnega Jožefa Kokota. Ko je zmagala pravica nad krivico in je bilo vojne konec, se je tudi Župkov atej z družino zopet vrnil na domačo zemljo, ki jo je tako ljubil in obdeloval, da je postala dejansko njegova. Tu je takoj zo-

pet začel s kulturno-političnim udejstvovanjem in je vse svoje moči podaril družini in naprednim silam koroških Slovencev. Ravno zato pa je tudi on in njegova družina doživela mnogo zaničevanja s strani sovražnikov; ravno zato pa si je tudi pridobil in mu bo ostala večna čast, ki so mu jo in bodo izkazali tisti, ki so ga poznali in se z njim borili za enakopravnost, za pravičnejše življenje koroških Slovencev v Avstriji.

„Bil je skala“, je dejal na njegovem grobu Lovro Kramer, ki se je kot predsednik Zveze slovenskih izseljencev poslovil od svojega tovariša sotrpina. „Bil je skala“, je ponovil tudi domači župnik Trap, ki je opravil pogrebne obrede.

Naše iskreno sožalje velja vsem potomcem in sorodnikom Župkovega ateja, katere je vzgajal v veliki ljubezni do domače zemlje in materine besede ter jim bil ravno tudi v tem oziru največji zgled.

V a b i l o

V nedeljo 12. septembra bo v
Globasnici

GLOBAŠKO ŽEGNANJE

pri Šoštarju v Globasnici
Igrajo „Fantje iz Podjune“

Vsi prisrčno vabljeni!

Čestitamo!

Pred nedavnim je bil ravnatelj realne gimnazije na vojni akademiji v Dunajskem Novem mestu prof. Beli Schreinerju podeljen naslov dvornega svetnika.

Prof. Schreiner je pripadnik hrvaške narodne skupnosti na Gradiščanskem ter je dolga leta kot šolnik deloval med svojim ljudstvom. Polnih šest let je bil predsednik Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem in je takrat navezal stike tudi z našo osrednjo organizacijo. Čeprav je bil potem odpoklican na novo službeno mesto v Wiener Neustadu, je ostal tesno povezan z rojaki na Gradiščanskem, ki so ga v priznanje za njegovo narodno delo izvolili za častnega predsednika HKD.

Ob sedanjem imenovanju za dvornega svetnika se čestitkam gradiščanskih Hrvatov pridružuje tudi koroški Slovenci!

Jezera naj bodo na razpolago širokim množicam

Čeprav ima Koroška celo vrsto lepih jezer, jih pa prebivalstvo ne more v zadostni meri izkoriščati. Kaj nam pomagajo lepa jezera, ko pa je le malo kopališč in še na teh se ob lepem vremenu tare na tisoče ljudi. Večina obale naših jezer je last premožnejših ljudi, kjer imajo le-te lepe vile in sami kraljujejo in uživajo mokri element. Človeka boli srce in ga upravičeno jezi, da se mora kot kopalca drenjati na obali in prav tako tudi v vodi, medtem, ko se le nekaj metrov vstran, na prav tako veliki površini, sonči nekaj kopalcev in kopalcev. Položaj na naših jezerih je na žalost vse prej kot pravično urejen. Večina jezerske obale je v rokah privatnikov oziroma boljših osebnosti. Vsem je znano, da je borba za ohranitev čiste jezerske vode povezana z ogromnimi stroški (na Koroškem znašajo 70 do 80 milijonov šilingov). Glede stroškov za kanalizacijo oziroma ohranitev čistih jezer, je pač (ne)urejeno tako, da imajo prebivalci, ne oziraje se nato, ali živijo ob jezerih ali pa tudi več kilometrov od njih, po določenem ključu iste da-

javne, kar je vse prej kot pravično oz. pametno. Tudi trditev, da privatniki s svojimi atraktivnimi vilami posredno pospešujejo turizem, ne odgovarja resnici, ker tujci in pa seveda tudi domači turisti nimajo dostopa do njih.

Med številnimi organizacijami je tudi mladina Naturfreunde javno nastopila proti tem nedostatom in predlagala, da bi se uvedel vodni šiling. Mladina Naturfreunde je mnenja, da bi se izdelal takšen zakon, ki bi preprečil nadaljnji nakup zemljišč ob jezerih. Iz fonda omenjenega vodnega šilinga naj bi se odkupila zemljišča ob jezerih, ki pa naj bi služila vsemu prebivalstvu. Poleg tega naj bi imele občine pri nabavi oz. nakupu zemljišč ob jezerih predkupno pravico pred privatniki. Tako nabavljena zemljišča naj bi služila izključno širokim množicam.

Mladina organizacije Naturfreunde je mnenja in z njo večina prebivalstva, da morajo biti naša lepa koroška jezera na razpolago vsemu prebivalstvu, in ne kot se to prakticira še danes, da se jih okoriščajo predvsem privilegiranci.

Za garjavostjo še slepota gamsov

Garjavost gamsov je nevarna nalezljiva bolezen, ki je prišla iz zgornje Koroške oziroma Vzhodne Tirolske tudi k nam v Karavanke. Pred nedavnim se je ta bolezen razširila tudi na južno stran Karavank v sosednjo deželo Slovenijo.

Pred kratkim pa smo zvedeli, da se je tej bolezni pridružila še gamsja slepota in sicer na področju Melske doline. Zaradi te nevarne bolezni pri kateri gamsi oslepijo, so morali v okolici Döllacha postreliti 26, na področju Heiligenbluta 6 ter na Vzhodnem Tirolskem v okolici Kalsa celo 40 za to boleznijo obolenih gamsov. Lovci vedo povedati, da so videli, kako je neka divja koza, ki je vodila čredo, pred očmi lovcev strmoglavila preko prepadne stene. Garjavost je v zadnjih letih zlasti na področju Heiligenbluta močno razredčila gamsje črede, sedaj pa so lovci zelo zaskrbljeni, da se ne bi poleg garjavosti razmnožila še slepota.

Na žalost je garjavost zajela tudi Karavanke. Naši planinci, ki imajo svojo planinsko postojanko na Bleščeči planini, so že pred dvema letoma našli na poti h koči tik pod Arihovo pečjo poginulega gamsa in prejšnjo nedeljo na Bleščeči planini nedaleč od kočje mladega garjavega gamsa, ki je prav-

kar poginil. Planinci so obvestili lovca živinozdravnika dr. Pušnika iz Št. Jakoba v R., ki je takoj prišel in se z garjavim kozličem odpeljal v dolino. Garjavost pri domačih živalih se lahko zdravi, pri divjih živalih, kot na primer pri gamsih, pa tega seveda ni mogoče. Zato je treba vse okužene živali postreliti. Ta poseg je sicer brutalen, vendar potreben, da s tem omejimo nadaljnje širjenje te nalezljive bolezni.

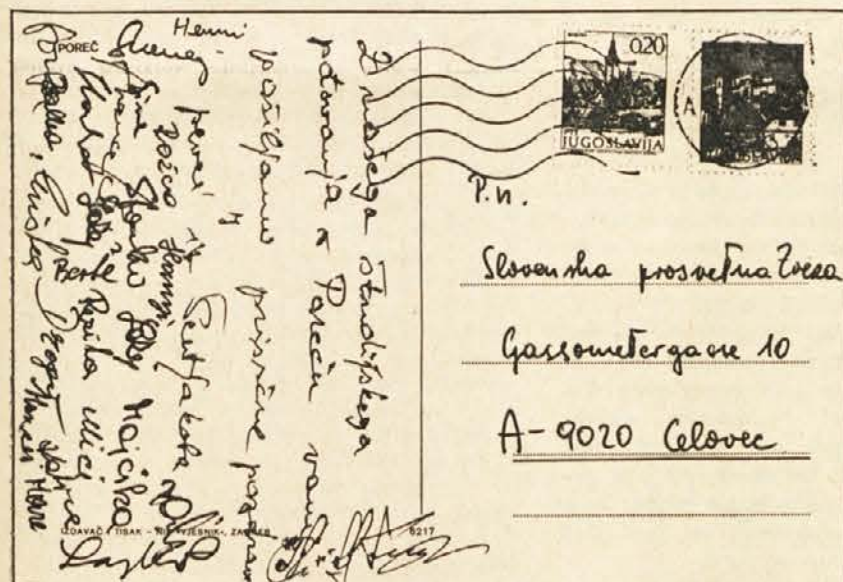
Iskreno čestitamo!

V soboto 28. avgusta sta sklenila zakonsko zvezo Tatjana Štornik iz Lež pri Št. Jakobu v Rožu, tajnica odvetnika dr. Francija Zwitterja in Štefan Rigelnik iz Klopinja, nameščene Zveze slovenskih za drug v Celovcu. Poročni obred v kapeli v Klopincu je opravil domači župnik Koglek iz Škocijana. Vesela poročna slovesnost se je nato odvijala v gostilni pri Šoštarju v Globasnici.

Poročnemu paru iskreno čestitamo z željo, da bi bila srečna in zadovoljna in da bi svojo zvestobo slovenski narodni skupnosti prenesla tudi na bodoči rod.

Nastop šentjakobskih pevcev v Piranu

Po vsem Slovenskem primorju se nadaljujejo demonstracije ob nerazumljivem ravnanju avstrijske vlade. Na eni takšnih demonstracij v podporo koroških Slovencev, je v piranskem gledališču Tartini nastopil, v Poreču na študijskem letovanju nahajajoči se šentjakobski pevski zbor „Rož“. Številne goste, ki so se udeležili te demonstracije sta pozdravila predstavnik občinske organizacije SZDL Stojan Oražem in v imenu italijanske narodne skupnosti prof. Elio Musiza. Le-ta je izrazil obžalovanje, da slovenska manjšina v Avstriji ne uživa takih pravic in svoboščin kot italijanska v Jugoslaviji. Pevke in pevci omenjenega zbora so s študijskega letovanja v Poreču Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu poslali pozdravno kartico z njihovimi podpisi.

IVAN CANKAR

Zgodbe iz doline šentflorjanske

„Graščak Peter, zdravje tebi! Veliko smo ti delali krivice, tudi tvoji nevesti, tvoji mladi ženi, se nismo priklanjali s tisto ponižno spoštljivostjo, kakor bi bilo potreba. Ampak, Peter, nocoj je večer preimeniten za dolino šentflorjansko; vse bodi pozabljeno nocoj in na vse večne čase! Na moje srce, Peter!“

In Peter, graščak, je stopil in se je razjokal na prsih županovih.

Takoj se je vzdignil dacar, vzdignil se je in se je zamajal. „Pa še z menoj, Peter, pa še z menoj, ti kujon prekanjeni!“

„Molči, motivilo pijano!“ ga je ves jezen zavrnil župan. „Kaj misliš, da bo graščak bratovščino pil s teboj?“ „Toliko je moj kakor tvoj!“ je odgovoril pijani dacar. „Kaj misliš, da ne vem, kakšne so tvoje noči in tvoji grehi?“

Takrat pa so planili nanj vsi ogorčeni in užaljeni in dacar bi se bil opletel preko praga, da ni vstal učitelj Švilgoj: obraz slovesen, kazalec proti stropu.

„Rodoljubi! Kaj? Prepri? Razpor ob tej lepi in preslovesni uri? Nehajte, v imenu domovine in vse doline šentflorjanske! Dobili smo v svojo sredo gospoda, Bog sam nam ga je poslal, ki je po vseh svojih čednostih in lastnostih ustvarjen za našega vodnika in prvoboritelja. Nismo ga poznali, nismo ga cenili po vseh zaslugah njegovih, ampak nocoj se nam je prikazal v svoji glori, kakor ponižni popotnik Kristus, ki se je učencem v Emavsu nenadoma razodel. Zdaj so nam odkrite, odkrite so vsemu narodu zaslug Petrove za našo znanost in umetnost, za literaturo in politiko, kakor tudi za napredek na gospodarskem polju... Se vse večje čudo pa nas je zadelo, ko smo ugledali in spoznali njegovo nevesto, to

devico brez primer, to zvezdo vodnico in zaščitnico doline šentflorjanske! O, miruj, jezik, molči, beseda! Srce trepeče, proti nebu se vzdigujejo misli... Svatje, vse hude misli pod pepel in prah, vse zle spomine v brezdanji jarek, vse zlohotne sumnje v bežni veter!... Praznik vseobčnega oprostjenja praznujmo, poklonimo se njima obema, vseljubljenima!“

S tresočo roko je vzdignil učitelj Švilgoj svoj kozarec in oči neveste so ga obilno poplačale.

Ampak komaj je izpregovoril zadnjo besedo, komaj je vzdignil kozarec in komaj se je zahvalil s primernim poklonom za plačilo iz črnih oči, so se odprle duri nastežaj.

Svatje so gledali motno, skozi gosto meglo, in so videli dvoje, troje zelo visokih ljudi, ki so stopili v izbo tako trdo in nespodobno kakor v hlev.

„Krištof Kobari!“ je rekel eden izmed njih in je ogromno svojo roko položil na ramo graščaku.

„Je že res!“ se je zasmel graščak Peter in je vstal. „Marina Aškenaze!“ je rekel drugi izmed njih in je položil trdo svojo roko na ramo neveste.

„Resnično!“ se je zasmejala nevesta in je vstala. „Samo še haljo si ogrnem, gospod!“

In sta šla z njimi...

Nikjer ni knjige, ki bi pripovedovala, nikjer ni pisma, ki bi govorilo o tej veliki sramoti doline šentflorjanske. Zakaj nobeden izmed tistih, ki so jo doživeli, ni bleknil; niti dacar ne. Župan se je trikrat sunil s pestjo naravnost v čelo.

„Da me je osleparil! Saj ni bil podoben nikomur iz doline šentflorjanske; precej bi bil lahko videl, da je bil v Trstu rojen in tam na cesto položen! Pa me premoti do take misli...“

Dacar se je zaklenil v svojo tesno izbo in je ležal tam tri dni in tri noči. In je pil brez nehanja.

„Kar živim in kar sem prvokrat lagal, ni še bilo človeka, ki bi me opeharil. Ampak taka gnida, taka uš... saj še človeku ni bilo podoben, kaj šele človeku iz doline šentflorjanske! Navaden potepuh, brez pisem in brez izkušenj... pride, pa prevrne svo dolino, kakor da bi zasekal z lopato in privzdig-

nil... in tudi mene je vzdignil, še posebej me je prekopicnil... o!“

Izpraznil je steklenico na dušek in se je zaril v posteljo. Tudi učitelj Švilgoj se je bil zaklenil v izbo; ampak pil ni in tudi ni preklinjal; njegovo srce je bilo vdano.

„Grešil sem, o Gospod; pošlji mi kazni in pokore, kolikor več, da je pravično in potrebno!“

In zaradi take vdanosti je bilo njegovo srce najprej potolaženo. Z mirnotožnim, rosnim očesom se je oziral po dolini ob polnočni uri in že se je smehljaj, napol očitovaje, napol ljubeznipolno; kakor se mati smehlja otroku. Jasno so gorele zvezde nad dolino šentflorjansko, mežikale so in so se ji smejale... speči dolini, otroku lepemu, prešernemu, nebogljnemu, z veselimi grehi obloženemu...

POLIKARP

I

Župnik se je vzdramil in težka mora se mu je odvalila od prsi. Vzdignil se je v postelji, naslonil se je s komolcem ob zglavje in je premišljeval.

Neprijetne sanje so bile: sedel mu je na prsih človek neznanec, režal se mu je široko v obraz in je mežikal s hudobnimi očmi.

„Kdo je bil?“ je premišljeval župnik. Popolnoma neznan je bil obraz, toda zdelo se mu je, da ga je že videl nekoč, le v sanjah morda, pred davnim časom... Neznanec, kdorski že bodi: nesposobno je bilo, da si prišel ob tej mirni uri, opolnoči, ter sedel široko na trudne prsi!...

Slabo je bilo župniku; posegel je po kozarcu in je omočil ustnice. Še je držal kozarec v iztegnjeni roki, ko se je stresel od glave do nog, pol od strahu pol od mraza. Okno je bilo odprto in župniku se je zdelo, da sliši korake na dvorišču.

„Kdo hodi tod ob tej pozni uri? S tihimi koraki, brez glasu, kakor plahonogi tat?“

Dasi mu je bilo hladno, se je vzdignil trudoma iz postelje ter se je napotil k oknu.

MARTA GROM

Čigav je dom

Zajec je našel zapuščen medvedji brlog. Ogledal si ga je od vseh strani in si zadovoljno rekel:

„Nu, ni kaj reči. Prijetna luknja. Če se vselim vanjo, me bo varovala pred snegom, pred mrazom in pred dežjem.“

Tako je zapuščen medvedji brlog zasedel zajec. Vanj je nanosil hrane in suhega listja, ki mu je služilo za ležišče.

Pa je nekega dne tam mimo prišla lisica in si rekla:

Tu nekaj diši. Mhm, diši. A to, ki diši, ni medved! To, ki diši, ni volk! To bo zajec! In je vstopila.

„Dober dan, boter zajec!“ je priliznjeno pozdravila. „Dober dan voščim in hkrati prosim oprostjenja zavoljo nadlege. Zašla sem, nerodnica, in svojega brloga ne najdem. Daj, boter zajec, odstopi mi košček strehe nad glavo.“

„Seveda, botra lisica, seveda, seveda!“ je drobil gostoljubni zajec. „Vstopi in ostani pri meni, dokler te je volja. Brlog je velik in v njem bo dovolj prostora za oba.“

Uganka

Gledam te,
ko gledaš se,
vidiš me,
jaz sebe ne.

(010012)

Lisica je legla na večji kup listja, zajec se je spravil na manjšega. Pri tem je gostja glasno razmišljala:

„Ni slab tale zajec. Če ostaneva skupaj, bom brezskrbno živela. Zajec mi bo stregel, a jaz bom ukazovala.“

Zajec je dvignil glavo. Pogledal je gostjo in vprašal:

„Kaj si rekla, botra lisica? Listje je šumelo in nisem te razumel.“

„Eh, dragi moj, nič takega nisem rekla,“ je zvito odgovorila lisica. „Rekla sem, da si zlat zajec. Ja, samo to sem rekla,“ je ponovila s posebnim poudarkom in že se je zakopala v mehko steljo.

Tako je minila jesen. Minila zima. Prišla je pomlad, a kljub veselju so se nad ubogega zajca zgrnile hude skrbi. Zavoljo debele plasti snega, ki je predolgo ležala na starem brlogu, se je streha pričela lomiti.

„Ojoj, botra lisica!“ je zastokal zajec. „Najina streha se bo podrla. Pomagaj mi, da jo popraviva.“

„Popraviva?“ je skoraj osorno zategnila lisica. „Le kaj si domišljaš, ti zajec domišljavi. Ti sam popravi streho! Ti sam si lastnik!“

In že je legla pred brlog, da bi se grela na soncu.

Zajec je zmajal z glavo in rekel:

„Ampak botra lisica, ali nisva vso jesen in vso zimo skupaj domovala? Ali ni bil ta dom prav toliko tvoj, kot moj?“

„Molči!“ je zagodla lisica. „Dom je tvoj in pika. Ti sam ga popravlja.“

In zajec je sam popravljal streho. Popravljajo jo je in popravljal, a popraviti je ni mogel.

Nenadoma je hudo zahreščalo in brlog se je podr. Zajec je v zadnjem hipu odskočil. Lisica, ki je ležala pred brlogom, je bila prepočasna, da bi se umaknila. Ves prednji del strehe je padel nanjo. S težavo in z zajčevo pomočjo se je izkobacala izpod težkega bremena. In komaj jo je zajec po-
tegnil izpod ruševin, že je zakričala:

„Nesramni zajec! Hudobni zajec! Grdi zajec! Ti si kriv, da se je najina hiša podrla!“

Zajec ni rekel nič. Samo žalostno je pogledal in že jo je urno ubral po bregu navzgor.

Lisica pa je še vedno kričala za njim. Potem se je prestrašila in začela ga je vabiti nazaj. Najprej osorno in nazadnje vedno bolj prijazno in priliznjeno:

„Boter zajec, vrni se! Pridi! Le kaj naj počnem brez tebe! Pridi, prijatelj moj! Pridi! Skupaj bova popravila najin dom!“

Zajec je slišal njene besede, a se ni vrnil. Njenim besedam zdaj ni verjel. Osel gre samo enkrat na led, si je mislil. In že je izginil v goščavi.

Visoko v hribih med Črnomljem in Semičem je nekoč prebival zmaj v globoki skalnati votlini. Bil je hudobnjak, da mu Belokranjci niso poznali enakega. Kadarkoli je na poljih belokranjske koline zorelo žito ali v tritih mehčalo grozdje, je hudobni in zavistni zmaj pričel izdihavati hudourne oblake, ki so se iz njegove jame valili nad Belokrajino, dokler niso pregnili

[Belokranjska pripovedka]

neba, ki je postalo črno, kakor da bi ga bil namazal s sajami. Potlej je zmaj zarjovel, da so mu kar plameni švigali iz žrela in iz njegovih črnih, iz zavisti nadihanih oblakov, se je vsula na polja in tritja debela toča. Belokranjci so lovili zmaja, da bi ga zalotili izven votline in pobili. Nihče pa ga ni nikoli videl zunaj jame, v votlino pa se tudi nihče ni upal.

Ej, september, dober dan!
Čas, ko zbirajo se ptice,
da zlete na jug sveta
in jih vitke perutnice
poneso čez vsa morja.
Čas, ko zberemo se spet
v isti klopi kakor lani;
samo manjša se nam zdi,
ali pa smo zrasli mi.
Vsi obrazi so nam znani,
vsakdo svoje ve novice,
potepuhi z vseh strani

danes v šolo smo prišli.
V torbah so še morske školjke,
kamni pisani z obale,
vse, kar so počitnice
za spomin nam darovale.
Pa čeprav v obeh žari
še spomin poletnih dni,
vedra pesem čričkov v travi,
vonj po senu in otavi,
ej, september, kar čez plan,
ej, september, dober dan!

Jesenska

Čudežne barve

Živel je slikar, reven kot cerkvena miš. Ampak bil je zelo srečen. Slikal je noč in dan. Nič si ni bolj želel, kot da bi na papirju zaživel to, kar je narisal. Hotel je prodati sliko, a vsi so zmajevali z glavo: „Kaj nam bodo slike, saj imamo televizor! Če pa hočemo videti lepo pokrajino, sedemo v avto in se odpeljemo na izlet. Res, kaj bi le s slikami!“ Stene meščanov so bile bele in čisto prazne, tako da so se dolgočasili ali pa spali.

„Oh, ko bi imel čudežne barve in bi lahko naslikal, kar si najbolj želim!“ si je mislil slikar. Pred seboj je držal bel list papirja. Nenadoma stopi s papirja dobra bela vila in reče: „Ker si tako želiš čudežnih barv, ti jih poklanjam. Karkoli si boš zaželel, vse, kar boš naslikal, se bo zgodilo.“ In je izginila v zrak, pustila pa mu je ob slikarskem stojalu čudežne barve.

„Bomo videli,“ si je slikar pomel oči. Narišal je veliko mesto in sijajno palačo, v palači krasne dvorane, v dvoranah krasne lestence, polno obložene mize, lepih stvari. In res, nenadoma je bil v mestu, v prelepi dvorani. Seveda je vzel barve s seboj in s čopičem je mahal, ko da bi imel žezlo. „Oooo, pozabil sem na princesko,“ se je spomnil in še hitro naslikal prelepo dolgočasno deklico.

Tedaj, ko je bil zelo bogat, so ga prišli obiskat vsi meščani in so se mu klanjali. „Kako velik umetnik!“ so šepetali, v resnici pa so mu zavidali. Vsakdo bi rad imel na steni njegovo sliko. Slikar je slikal, revnim je domov pošiljal kruh, slikal pa je tudi ptice, ki so potem s papirja odletele v zrak in veselo čeb-ljale. Naslikal je pomlad, in bila je pomlad, vse v cvetju. Naslikal je poletje z žanjicami in vročim soncem, in res, vse je oživel. Naslikal je jesen v čudovitih zlatih barvah in ptice selivke, ki so se vračale na jug, slikal dež in blato, in res, vse se je zgodilo. Naslikal pa je tudi zimo s snežnimi možmi s smučmi in sankami, rdečelične otroke v plaščih in debelih nogavicah, in res, snežilo je in tudi led se je napravil na vodi. Vse kot je narisal.

Ko je tako slikal, je pozabil, da mu počasi zmanjkuje barve. Tako strasten slikar je bil, da je naslikal že skoro vse, kar si je želel. No, in tako si je zaželel, da bi stopil v zrcalo. Naslikal je zrcalo in sebe v njem. Res, bil je v ogledalu! Ravno tedaj pa mu je zmanjkalo čudežnih barv. In tako ni mogel več stopiti iz ogledala. „Joj, kaj pa zdaj?“ se je ustrašil in klical na pomoč svojo princeso, služabnike in meščane. Le na dobro belo vilo je pozabil. Hoteli so razbiti zrcalo, ampak potem bi razbili tudi njega na tisoč koščkov. Vse so poskusili, pa ni nič pomagalo. Vsega so bile kri-ve čudežne barve. Mogoče ga vlečejo iz ogledala še danes, kdo bi vedel?

Lepa je bila noč. Bela mesečina je bila razlita po dvorišču, razlivala se je široko po vsej dolini šentflorjanski. Tiho, nekoliko omahovaje je hodil človek po dvorišču, dolga senca je blodila z njim.

„Kdo si? Odkod prihajaš?“ je zaklical župnik. Človek pa se ni ozrl; krenil je na desno, nato je krenil na levo, iskal je pač.

Župnik se je razsrdil. „Ali te ni sram, pijanec, da se potikaš tako pozno po tem tihem kraju in motiš spodobne ljudi?“

Ni odgovoril, še z roko ni zamanhil. Zibal se je polagoma ob svetlem zidu, njegova dolga senca je vstala ter se vzpela visoko prav do pisanega okna; zibala se je zmerom dalje od okna do okna, naposled je nenadoma ugasnila, popila jo je mesečina. Tam nekje, v temi, so zaškrpale duri.

Župnik je stresel z glavo. „Tako se plazijo tatje, neverniki, vsekrižem po teh brezbožnih krajih!“

Nato se je vrnil v posteljo, zavzdihnil je samo še enkrat in je takoj zaspal.

Komaj je zatislil oči — mislil bi navaden človek, da je minila le minuta — se je vzbudil in dan je bil. Veselo je sijalo sonce skozi okno, lepo in veliko jesensko sonce. Zaklenkal je zvon, pesem njegova pa je bila čudno otožna; Bog vedi, kje je umiral truden popotnik.

Župnik se je polagoma napravljal, premišljeval je in molil. Nenadoma se je domislil neprijetnih sanj in grenka nejevolja mu je segla v srce. Stopil je k oknu; gorka, čista svetloba je lila skozi jablane na vrtu, dvorišče je bilo še v senci.

Hlapec je zaloputnil spodaj duri in je šel z lenimi koraki in zehaje preko dvorišča.

„Miha!“ je zaklical župnik. „Miha, povej mi, ali nisi ničesar slišal ponoči?“

„Kaj bi slišal, gospod?“ je odgovoril Miha. „Neki človek, tat in razbojnik, se je klatil ponoči tod po dvorišču!“

Župnik je hotel še povedati, da se je bil tisti razbojnik

priplazil celo v sobo, kar na posteljo, na trudne prsi, toda hlapec je stresel z glavo in je šel dalje, proti hlevu.

„Čudni so gospod!“ je premišljeval Miha spotoma. „Že nekaj časa ni vse po pravici ... Stari so!“

Odprl je duri v hlev, kmalu nato pa se je vrnil na dvorišče z urnimi koraki.

„Gospod! Gospod!“

Župnik se je prikazal ob oknu.

„Precej pridite doli! Neki človek leži v hlevu!“

Župnika je izpreletelo po vsem telesu; dvakrat mu je padla suknja iz rok, predno jo je oblekel.

Odpirale so se duri tu, tam; prišla je dekla, kuharica je prišla, celo iz cerkve je prišlo nekaj žensk in mahoma je oživel dvorišče.

„No, zijala, zijala! Čemu pa ste prišli, kdo vas je klical? Molit!“

S tresoč nogo je prestopil prag in je iztegnil roke.

„Kaj? Saj je tema, saj nič ne vidim! Odpri vrata na stežaj!“

Škripaje so se odprla vrata; konj se je ozrl radovedno proti pragu, tudi vola sta pogledala z debelimi očmi.

Iz kupa slame, precej pri vhodu, je molel velik, raztrgan čevlji; župnik se je približal polagoma in je pobezal z nogo.

„Kaj je človek ali ni? — No, vstani, klada!“

Nič se ni zgenilo in župnika je obhajalo tesno, neprijetno čustvo.

„Tak primi no, Miha; poglej kaj je!“

Tudi hlapec ni bil pogumen; stopil je oprezno k slami in se je sklonil.

„Seveda je človek! Vznak leži, z nogami navzgor.“

Sklonil se je niže, zgrabil je z obema rokama in je vzdignil. Ženske so zakričale, tudi župnik se je plaho umaknil. Na slami je ležal človek, v razcapane cunje oblečen; obraz je bil v senci, videla so se samo široko odprta usta.

„Ali je živ, ali mrtev?“ je vprašal župnik s tresočim glasom in od čudnega strahu mu je gomazelo po hrbtu, po licih.

(Dalje v prihodnji številki)

KOROŠKA TRAGEDIJA

Dogajanje na Koroškem postaja s približevanjem napovedanega štetja „posebne vrste“, ki naj bi — tako trdijo avstrijski vladni predstavniki — predstavljalo osnovo za izvajanje člena 7 državne pogodbe glede narodnostnih manjšin iz dneva v dan bolj dramatično. Vrhunec je doseglo prejšnji mesec z brutalnim nastopom avstrijske žandarmerije proti mirnim slovenskim manifestantom v Škocijanu v Podjuni in nato z grožnjo kanclerja Kreiskega, da bo prepovedal vse prireditve na Koroškem, ki bi ogrožale „koroški mir“.

„Za kakšen „koroški mir“ gre, si ni težko predstavljati. Dovolj zgovorno ga napoveduje nekaznovano že dolgo let heimatdienstovsko geslo, da je na Koroškem prostor samo za en narod ali kvečjemu še za „molčečo manjšino“, to se pravi za takšno manjšino, ki bi se pustila mirno asimilirati in tako pristati na lastno smrt. Potem bi bilo na Koroškem za velikonemške avstrijske narodnostne nestrpnosti vse v redu, mir bi kraljeval v deželi in dunajska vlada, vodilne avstrijske stranke, koroški Heimatdienst in z njim vsi drugi avstrijski „rodoljubi“ bi si meli roke od zadovoljstva, da so dokončno uredili manjšinsko vprašanje.

Prav v tem pa se skozi zadnje dogodke vse bolj očitno kaže tudi smoter „štetja posebne vrste“, ki bi po računih avstrijskih vladnih in strankarskih krogov moralo dati rezultate, ki bi za Koroško in Gradiščansko omejili na minimum veljavnost člena 7 avstrijske državne pogodbe in ga praktično naredili odvečnega. In da bodo taki rezultati tudi doseženi, je treba seči po vseh razpoložljivih sredstvih. Koroške Slovence je treba utruditi in zastrašiti s terorjem in najrazličnejšimi pritiski od grobih, na nacizem spominjajočih metod žandarjev, sodnih prijav slovenskih mladincev in protislovenskih pridig, kar vse se je dogodilo v Škocijanu, do šikan v zvezi z gradnjo slovenskega Kulturnega doma v Celovcu in oviranja tudi najbolj nedolžnih športnih prireditev slovenskih društev, od znanih pogromov na slovenske napise pred leti, do najnovejših heimatdienstovskih izzivalnih prireditev po slovenskih krajih, na katerih nemoteno in nekaznovano odmevajo nacionalistična in nacistična gesla o „eni sami Koroški“ in grožnje proti zavednim Slovincem in njihovim organizacijam, ki si upajo javno izražati svojo narodnostno pripadnost in ki se kljub vsemu nasilju drznejo postavljati za svoje narodnostne pravice in za svoj narodnostni obstoj na zgodovinsko skozi stola svoji zemlji. Oblasti dajejo pri tem proste roke z velikonemškimi in nacističnimi idejami prežetim silam. Klonile so njihovemu pritisku in dopustile, da se danes, 21 let po podpisu in neizvajanju avstrijske državne pogodbe, odkrito dela za njeno revizijo ne le na škodo slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem in Gradiščanskem, marveč tudi na škodo samih avstrijskih demokratičnih sil, ki utišane z zaskrbljenostjo gledajo, kam vodi taka uradna avstrijska politika.

Vsakomur je jasno, da nosijo odgovornost za sedanje vzdušje na Koroškem in v Avstriji sploh dunajska vlada in vodilne politične stran-

ke od vladne socialdemokratske preko katoliške ljudske do liberalno-nacionalistične svobodnjaške s svojo politiko izmikanja sprejetim obveznostim. Kreiskyjeva grožnja o prepovedi prireditev „ki bi ogrožale mir“ to odgovornost še povečuje, saj vsa dosedanja praksa kaže, da ta grožnja ni naperjena proti „domovinskim bojevnikom“, ki se po Koroški prsijo s svojimi nacističnimi bojnimi odlikovanji in znamenji, pač pa proti Slovincem in njihovim organizacijam, ki so odločno povedale in tudi odločno vztrajajo na stališču, da preštevane bojkotirajo, ker se zavedajo, da jim avstrijska uradna politika z njim zožuje življenjski prostor. Kajti če se ne bi za preštevanjem koroškim Slovincem kaj slabo skrivala prav ta težnja, bi ne bilo nobenega razloga, da ne bi Avstrija že dosegla — časa je imela 21 let — izpolnila svojih obvez iz sedmega člena državne pogodbe in s tem storila za obstoj in razvoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji nič drugega kot tisto, kar je sama z vso ostrino zahtevala in v veliki meri tudi dosegla, da je Italija naredila za avstrijsko manjšino v bencinski pokrajini. Toda Kreiskyjev spomin in pojmovanje demokracije očitno ne sežeta tako daleč.

Spričo vsega tega kaj sumljivo zvenijo izjave skorajšnjega novega avstrijskega zunanjega ministra dr. Pahra, da avstrijska politika do etničnih manjšin ne bo privedla do splošnega poslabšanja odnosov z Jugoslavijo, češ da gre le za eno vprašanje v okviru na splošno dobrih odnosov s sosedno državo, katerim da Avstrija posveča vedno posebno pozornost. Jugoslavijo v njeni mednarodni politiki res vodi načela koeksistence, sodelo-

vanja in reševanja spornih vprašanj s sporazumevanjem, toda to še ne pomeni, da lahko sedanja avstrijska politika do koroških Slovencev računa na odstopanje Jugoslavije, kadar gre za življenjske interese njenih narodov in njenih narodnostnih manjšin v sosednih državah. To so že jasno in tudi po uradni poti povedali najvišji predstavniki jugoslovanske vlade in diplomacije, to pa je tudi jasno povedalo vse slovensko in z njim jugoslovansko mnenje, ki v teh dneh ogorčeno demonstrira proti ravnanju s koroškimi Slovenci. Vztrajanje avstrijske vlade pri preštevanih manjšinah in izvajanju nedavno sprejetih protislovenskih zakonov ne bo moglo — kot poudarja tudi jugoslovanski tisk — ostati brez kvernih posledic za meddržavne odnose, pa tudi za krepitev splošnega miru v tem delu Evrope. Tega se tako Kreisky kot Pahr dobro zavedata in zato skušata s svojimi pomirljivimi izjavami najti pred svetovno javnostjo alibi za nedemokratično početje do slovenske manjšine na Koroškem, ki je še toliko bolj nevzdržno v času po Helsinkih, ko postajajo odnosi do narodnostnih manjšin vse bolj merilo dejanske stopnje notranje demokracije v državah, tudi mimo njenih mednarodnih obvez.

Prav zato so koroški Slovenci v teh, zanje tako usodnih časih, poleg polne podpore avstrijskih demokratov, povezane v Solidarnostnem komiteju za koroške Slovence, deležna tudi bratske solidarnosti naše slovenske manjšine v Italiji, njenih organizacij, pa tudi italijanskih demokratičnih sil v naši deželi.

Iz Primorskega dnevnika

Cinizem neke slabe vesti

Kanclerju Kreiskemu ni všeč jugoslovanski tisk. Bil naj bi med drugim nestrpen, hujskaški in sploh nesvoboden.

O okusu se je težko prepirati. Z avstrijskim zveznim kanclerjem se celo. Poleze njegove vlade so čedalje bolj takšne, da z dobrim okusom nimajo veliko skupnega. Zato pustimo okus pri miru. Končno bi bilo res čudno, če bi bil v teh dneh jugoslovanski tisk avstrijskemu kanclerju všeč. Za nas, ki ga delamo, bi bil to najboljši znak, da z nami in našim delom nekaj ni v redu.

Tudi o svobodi se z gospodom Kreiskym ne kaže prepirati. Svojo svobodo smo si s krvjo priborili. Prav zanjo smo se morali še ne tako davno spopadati tudi, če že ne predvsem, z Avstriji. Del tako priborjene svobode je tudi svoboda našega tiska. In če ima že kdo pravico soditi o njej, potem so to predvsem naši delovni ljudje. Od njih namreč izvira in njim je namenjena.

Sploh pa bi zvezni kancler, ki, kot kaže, bolje ve, kaj je in kaj ni svoboda in svobodni tisk, moral vedeti predvsem to, da so napadi na tisk zaradi dozdevnih krivd za to in ono celo v njegovi „svobodni“ državi vsaj nesimpatični, če že ne neprimerni. Sprevrčanje kakršnihkoli krivd na tisk, kadar bi kdo rad s čim obračunaval, je običajno preveč prozoren trik, da bi lahko resno koga prepričal. Pa ne samo v Avstriji. Toda tudi tu smo spel pri okusu in o okusu smo že rekli, da se raje ne bomo prepirali.

Sprevrčanje krivd na druge pa postane ne glede na to že kar specialnost avstrijske politike. Večkrat smo v časopisih že napisali, kaj mislimo o tem, pa tudi jugoslovanska vlada je takšno politiko, če ji tako lahko sploh rečemo, že ocenila. Povzročali stanja, ki neizbežno porajajo odpor, potem pa napadati tiste, ki se upirajo, češ, da so pravzaprav oni krivci, je moralni in politični cinizem prve vrste. Napetosti na Koroškem, revolta koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, brutalnega ravnanja z njimi, groženj, moralnih podkupovanj, žalitev osnovnega človeškega dostojanstva in kršitev temeljnih mednarodnih obveznosti in ne povzročil ne storil jugoslovanski tisk.

Na ves ta vrhanci pladenj specialitet iz celovške in dunajske politične kuhinje je jugoslovanski tisk samo reagiral. Je treba to sploh komu dokazovati!

Reagirali smo ostro. To je res. Vsi po vrsti. Drugače tudi nismo mogli, saj so ostro reagirali predvsem jugoslovanski delovni ljudje, vsi jugoslovanski narodi in narodnosti. Toda tudi hoteli smo biti ostri. Popuščanje fašistoidnim težnjam v sosednji Avstriji, kompromisi z mračnjastvom iz časov, ki jim ne želimo povratka, so poleg emotivnih, narodnih in pravnih razlogov preveč velike reči, da bi mogli ali hoteli biti kompromisarski ali mlačni ali oportunistični.

Vendar nečesa jugoslovanski tisk ni napravil. Hujskal zoper Avstrijo ni nikogar. Vzbuja mržnje in sovraštva ni nikoli.

Jugoslovanski tisk je v resnici ponosen, da je znal in da zna ob še tako ostrih reakcijah in ocenah ločiti kritiko posameznih pojavov ali kar cele politike od stalne in nedvoumne težnje in želje, da bi vsi ljudje, še posebej pa mejaši, živeli v miru in v sožitju.

Nam in nikomur v Jugoslaviji ni do zaostretilav zaradi zaostretilav samih. Ni nam ne do preprirov ne do napetosti. Ničkolikokrat je Jugoslavija, njen tisk pa prav tako, že dokazala, da je za sožitje in sodelovanje brez kakršnihkoli omejitev pripravljeno storiti zares veliko. Tudi nemajhnih žrtv za ta cilj se v zgodovini ni bala. Malokaj nam je Jugoslovanom dražje od odprtih meja, od široke izmenjave idej, izkušenj, kultur in ljudi. Za malokaj smo pripravljeni hoditi po mukotrpnih poteh predsodkov, pritiskov in intrig kot prav za takšen sistem mednarodnih odnosov, v katerem ne bosta mržnja in zaslepljenost vodila bodočnosti.

V najnovejši zgodovini smo tako ravnali v Helsinkih, v Berlinu, v Colombu. Zadnji sporazum z Italijo je rezultat takšne usmeritve. Nič drugega ne želimo tudi v odnosih z Avstrijo.

Toda mej in pregrad takšni politiki nismo postavili mi. Tistih, ki so jih postavili Avstriji, pa ne moremo in nečemo čisto preprosto ignorirati. In jih ne bomo. Ne v javnosti, ne v vladi, ne v fisku.

Bilo bi dobro in koristno, če bi dr. Kreisky to vedel.

Milja Gorjup

Demokracija je to, da manjšine ni

Dunaj, sobota (Veritas) — Naš stalni dopisnik je končno uspel pregovoriti avstrijskega kanclerja dr. Bruna Kreiskega za krajši intervju. Pogovor je bil res kratek, ker je dr. Kreisky tik pred tem sprejel delega-

cijo koroških heimatdienstovcev, takoj nato pa je moral hiteti na slovesno večerjo ob tisočletnici Ostmarke.

— Dr. Kreisky, ali res mislite, da je jugoslovanska vlada kriva za to,

da se koroški Slovenci upirajo preštevajanju?

„Nedvomno! Zaradi eskalacije nacionalizma pri koroških Slovincih občutijo heimatdienstovci resničen prastrah.“

— Res je nerodno, če se nemški herrenvolk boji Slovencev.

„Pa saj se jih ne boji. Ni jim pa prijetno slišati, da kdo govori slovensko, da bi bile slovenske šole in slovenski napisi.“

— Pa bi bilo tega veliko, če bi pustili takšne napise?

„Uh, ogromno!“

— To torej pomeni, da je na Koroškem veliko Slovencev?

„Pravzaprav na Koroškem ni Slovencev.“

— Ja zakaj jih potem sploh hočete šteti?

„Da bi dokazali, da jih ni.“

— Ja kdo se vam pa upira in koga pretepa vaša policija, kadar imajo heimatdienstovci maše zadušnice za tretjim reichom?

„Slovinci vendar. In te podpihuje jugoslovanska vlada.“

— Ampak... saj pravite, da na Koroškem ni Slovencev!

„Saj jih tudi ni.“

— Oprostite, tega pa ne razumem. „Seveda. Saj ne morete razumeti, ko pa ste iz Jugoslavije. To je demokracija, prava demokracija.“

— Demokracija?

„Da, demokracija. Vlade večine nad manjšino.“

— Toda kljub takšni demokraciji manjšina je, to ste sami rekli.

„Ne, ni je, ker je večina ne priznava. Torej je tudi to povsem nedemokratično, da manjšine ni.“

(Pavliha, Ljubljana)

VOLK BESEDE MENJA, NAMENA PA NE

— ZDAJ PA LEPO V VRSTO, DA VAS POŽREM —
PARDON — PREŠTEJEM!

V manjšinski politiki...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Iljanje po njegovem ne bo prispevalo k rešitvi, marveč bo privedlo do „mrtve točke“, kajti soglasje treh strank je zaželeno samo pri rešitvah, ki bi bile sprejemljive za slovensko manjšino, je menil Sima ter dodal: če pa naj sporazum služi le uresničitvi ciljev, ki jih že leta zasleduje Heimatdienst, potem sprejemljiva rešitev ne bo dosežena.

Sima gotovo ve, kaj govori, saj še iz časov svojega glavarstva brez dvoma dosti bolje kot preprosti človek na cesti pozna ozadje in namene „politike“, ki jo v manjšinskem vprašanju uveljavljajo zdaj triedine stranke ter vlada in zakonodajalec na zahtevo nemških nacionalistov in njihovih neonacističnih sobojnikov. Pravičnost njegovih zaključkov glede take politike pa potrjujejo tudi naslednje izjave, prav tako podane ob trideset-

letnici sporazuma De Gasperi-Gruber:

● Predsednik avtonomne dežele Tridentinsko-Gornje Poadižje Flavio Mengoni je zagotovil, da bo deželna uprava storila vse, kar je v njeni moči, da se premosti sleherna zapreka etnične narave; „**to da resnični mir bo v Evropi mogoč le tedaj, ko bodo izginili še zadnji ostanki nacionalizma**“.

● Predsednik komisije dvanajstih, ki ji je bila poverjena preučitev norm za izvajanje novega statuta o avtonomiji Tridentinskega-Gornjega Poadižja, Alcide Berloffa, pa je poudaril, da bo izvajanje omenjenih norm lahko učinkovito samo, „**če se bo odvijalo v pristnem protifašističnem in protinacističnem duhu**“.

Kaj, če bi se do tega spoznanja dokopali tudi v Avstriji in še posebej na Koroškem!

Pospešena gradnja sodobnih cest

Matična dežela Slovenija in seveda tudi Jugoslavija se vedno bolj zavedata pomena dobro urejenih cest. Slovenija je na primer pred nedavnim razpisala posojilo za gradnjo oziroma modernizacijo slovenskih cest. Sploh je treba poudariti, da so postala cestna gradbišča ne samo v Sloveniji, marveč tudi po ostali Jugoslaviji zelo živa, tako da se stanje cestne mreže vedno bolj izboljšuje. Prednost pri gradnji imajo seveda pereča cestna „ozka grla“, katerih ureditev je trenutno najbolj aktualna. Med takšnimi kritičnimi „ozkimi grli“ je vsekakor slovenska magistrala od Maribora proti Ljubljani, ki se zlasti poleti kar duši v kilometrskih kolonah turističnega prometa.

Del te prometne magistrale — odsek med Mariborom in Celjem — je sedaj razbremenjen in sicer z nekakšno polovično avto cesto, saj sta sedaj zgrajena le dva vozna pasova, medtem ko so za drugo polovico avtoceste zameljska dela že izvedena sedemdesetodstotno. Dolžina tega odseka je 44 km in kljub „polovičnosti“ je treba odšteti 12 din cestnine.

V Sloveniji se mnogo govori o slovenskem prometnem križu, ki ga bosta sestavljali dve najpomembnejši slovenski cesti — Slovenika, (iz Maribora preko Ljubljane na morje) in Ilirika (karavanški predor, Ljubljana in naprej proti Zagrebu do hrvaške meje), ki se križata pri Ljubljani. Danes je vsekakor težko reči kdaj bo Slovenika v resnici končana. To je seveda odvisno tudi od gospodarskih rezultatov v prihodnjih letih in pa od okoliščin ali bo graditeljem uspelo dobiti mednarodna in domača posojila. Vsekakor je do leta 1980 predvideno, da bodo v Sloveniji zgradili naslednje odseke avtomobilskih oziroma hitrih cest: Dolgi most—Vrhnik, Črnuče—Dolgi most, predor Karavanke, mestni del hitre ceste skozi Maribor, rekonstrukcijo mejnega prehoda v Šentilju, magistralno cesto skozi Celje in obalno cesto. Poleg tega nameravajo graditi še naslednje cestne odseke: Razdrto—Fernetiči, Naklo—Ljubljana, Dolgi most—Škofljica, Pesnica—Šentilj, Selo—Nova Gorica in po-

časne pasove na cesti Ljubljana—Višnja gora.

Na območju bodoče ceste Slovenike je dosedaj zgrajenih 41 km avtoceste (z Vrhniko preko Postojne do Razdrtega) in 44 km polovične avtoceste (med Mariborom in Celjem), to bi bilo skupno tretjino te pomembne cestne povezave. Bolj zapleteno je z Iliriko — to je z drugo 183 km dolgo avtomobilsko cesto. Le-ta naj bi kasneje spadala v okvir 1185 km dolge avtomobilske ceste Bratstva in enotnosti od Karavank do grške meje. Najpomembnejši objekt te mednarodno tako pomembne ceste pa bo vsekakor karavanški cestni predor, ki bo tako odpravil zadnjo oviro (strmine karavanških cestnih prelazov) med bližnjim Vzhodom in ostalo Evropo.

Slovenika kot Ilirika bosta seveda omogočila lažji dostop do severno jadranskih pristanišč — Kopr, Reke, in Trsta. Tu se je Koper, ki je zgrajen v sodobno luko, pokazal zelo konkurenčnega za kosovni promet; tako je tranzit čez Koper

HOTEL BREZNIK
P l i b e r k
išče z 10. oktobrom 1976 samostojno, pošteno in kvalificirano
n a t a k a r i c o
Stalna služba, hrana in stanovanje v hiši.
Tel. 0 42 35 20 26

lani znašal 1 milijon ton, medtem, ko je Reka zabeležila 4,2 milijona ton prometa, vendar grede čez Reko predvsem masovne pošiljke. V pogledu prometa s kontejnerji sta omenjeni luki še malo razviti, ker poslujeata zdaj samo z začasnimi terminali. Ni še enotnih pogledov glede kraja, v katerem naj bi postavili središnji terminal. Za to pridejo v poštev Ploče ali Bar (nova železnica Beograd—Bar). Celoten kontejnerski promet v Jugoslaviji je lani znašal 5.847 kosov, tega 2585 čez Reko in 3.156 čez Koper.

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 11. 9.: 6.05 Kaj se dogaja na Koroškem — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 14.00 Voščila — 15.30 Ljudske višje s Koroške — 16.00 Počitniški servis — 17.10 Ena ura s Koroške — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 Mlada solistična parada — 18.30 Koroški univerzitetni magazin — 20.05 Vašo številko, prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 00.00 Poročila.

NEDELJA, 12. 9.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Spored iz orehove lupine — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.05 Portret komponista — 18.00 Deželni razgledi — 19.00 Nedeljski šport — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Iz romana „Feuerzangenbowle“ bere Ernst Gisseman — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 13. 9.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.15 Fenomen fašizma — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvenečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljena — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 „Angela“ — 21.05 Evergreeni humorja — 21.30 Udarac za udarcem — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 14. 9.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Svet tehnike — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Veselo zaigrano — 15.00 Še vedno priljubljena — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 18.00 Deželni razgledi — 19.45 Glasbena medigra — 20.05 Kaj radi slišimo — 21.10 Pogovor izvedencev — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 15. 9.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zborskih — 15.00 Še vedno priljubljena — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — Velika glasbena parada — 21.30 „Kdo se boji črnega moža?“ — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 16. 9.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Gledališče mladine — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljena — 17.10 Zveneči operetni vodič — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Življenje pohabljenih — 21.00 Ljudska zabavna oddaja — 22.00 Poročila in šport.

PETEK, 17. 9.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Pionirji raziskav morskega dna — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljena — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Moja najljubša melodija — 20.05 Orkestrski koncert — 22.00 Poročila in šport.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 11. 9.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 12. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 13. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Zborovska glasba.

TOREK, 14. 9.: 9.30 Pisan svet — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.

SREDA, 15. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Vrtljak popevk.

ČETRTEK, 16. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Družinski magazin.

PETEK, 17. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Melodije za razvedrilo.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 11. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tehnik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.40 Veseli domači napravi — 14.05 S pesmijo in plesom po Jugoslaviji — 15.45 „Vrtljak“ — 17.05 Gremo v kino — 18.05 Poletni divertimento — 19.40 Z ljubljanskim jazz ansambлом — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden — 1.03 Zvoki iz naših krajev — 2.03 Glasbena skrinja — 3.03 Koncert po polnoči — 4.03 Lahke note velikih orkestrrov.

NEDELJA, 12. 9.: 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra — 8.42 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 11.20 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoludne — 16.00 Zabavna radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — Zagreb — 23.15 V lučeh sematorjev.

PONEDELJEK, 13. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet praviljic in zgodbe — 9.40 Vedre melodije — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Pojo amaterski zborski — 14.30 Voščila — 15.45 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.25 Zvočni signali — 19.40 Z ansambлом Veseli planšarji — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz

RADIO — TELEVIZIJA

jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazz.

TOREK, 14. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.40 Po domače — 14.05 Iz dela Glasbene mladine Jugoslavije — 15.45 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Koncert po željah poslušalcev — 19.40 Z ansambлом Silva Stingla — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.42 Zvočne kaskade — 22.20 Pota jugoslovanske glasbe — 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 15. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.25 Zapoimo pesem — 11.03 Urednikov dnevnik — 12.40 Slovenske pihalne godbe — 14.05 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 15.45 „Loto vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.25 Poje sopranista Vanda Gerlovič — 19.40 Z ansambлом Jožeta Kampača — 20.00 Koncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 16. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Predstavljamo vam slovenske male vokalne ansamble — 11.03

obirno podjetje — 10.30 Film z divjega zapada — 17.00 Prvi dan šole — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Diana — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vaš nastop, prosim — 20.45 Mejniki svetovne zgodovine — 21.35 Poročila in šport.

CETRTEK, 16. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Poštena prodaja — 10.00 Kaj bi lahko postal — 10.30 Dih ljubezni — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Rumena karavana — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 „200 let Burgtheatra“ Modri Natan — 22.30 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 12. 9.: 8.40 Poročila — 8.45 Za nedeljsko dobro jutro — 9.10 625 — 9.50 Maupassant: Lepi striček — 10.45 Otroška matineja — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 18.00 Tom Sawyer — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Na

ŠOLSKE KNJIGE

V KNJIGARNI „NAŠA KNJIGA“

Šolske knjige za novo šolsko leto lahko že sedaj naročite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, kjer jih potem dobite proti bonom.

Pa tudi z bogatim izborom slovenske literature za mlade in starejše bralce se priporoča

K N J I G A R N A

NAŠA KNJIGA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Kaj radi poslušajo — 15.45 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Popoldanski simfonični koncert — 19.40 Z ansambлом Jožeta Privška — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Slovenska instrumentalna glasba — 23.30 Naš nocojšni gost — Eida Viler.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 11. 9.: 15.30 Glasbeni domovinski film — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Pesem Donave — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Čim bolj pozno poletje... — 21.35 Šport — 21.55 Lov na morilca v kinu — 23.30 Poročila.

NEDELJA, 12. 9.: 15.20 Film z divjega zapada — 16.55 Igra treh dežel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Glasba v sliki — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 13. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Orientirano gospodinjstvo — 10.00 Na obisku pri Friedrichu Torbergu — 10.30 Glasbeni domovinski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Ceste San Franciska — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 14. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Uvod v miselnost fizike — 10.00 Tehnična umetna snov — 10.30 Zgodba trimastega dedka — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Spannap! & sin — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Riziko — 21.05 Horizonti — 21.50 Hiša na Eaton Place — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 15. 9.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Tako gospodari

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci vabi na

KONCERT ob 70. obletnici obstoja društva

ki bo v soboto 18. septembra 1976 ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci. Sodelujejo:

- Moški zbor Kranjska gora
- Moški zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova
- Instrumentalni ansambel „Drava“ iz Borovelj

Vsi prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

NOGOMET

● **SAK I : UNION NECA 1:1 (0:1)**
Po zelo napeti igri sta se razšli enajsterici z remijem. Igra je bila dokaj kvalitetna. Gol za SAK je dal Lampichler.

● **SAK II : UNION NECA II 4:5 (2:3)**

Gole za SAK sta dala Krajger 2 in Polanšek 2. Rezerva je izgubila zelo tesno in nesrečno.

● **SAK mladinci : ASV mladinci**
Slovenski mladinci niso nastopili, zato je Koroška nogometna zveza dala 2 točki ASV-u, rezultat po ukrepu nogometne zveze pa se glasi 3:0 za ASV-mladince.

V nedeljo igra SAK v Šmihelu v Labotski dolini ob 10.15 uri. Priidite in podprite SAK v tej težki tekmi.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-55-0 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

po posebno ugodnih cenah:

	šil. neto brez MWST
1 PS	900.—
1,5 PS	1.060.—
2 PS	1.250.—
3 PS	1.505.—
4 PS	1.905.—
5,5 PS	2.255.—
7,5 PS	2.995.—
10 PS	3.745.—
15 PS	5.515.—

montiramo tudi vsa odgovarjajoča stikala

Ing. A. Schlapper
9184 Št. Jakob v Rožu
telefon (0 42 53) 216

elektromotorji

- izredno trpežni
- dolgo preizkušeni

samo pri elektropodjetju